

LONDON, 13. DECEMBRA 1972.

LETO XXV. ŠTEV. 402.

IDEOLOGI IN POLITIKI

Kakor hitro je v Sloveniji odletel Kavčič s položaja predsednika slovenske vlade, kateremu so nato sledili še drugi, že se je pojavil v zamejsko - zdomskem slovenstvu glas, da je bilo napak, da je del tega slovenstva v večji ali manjši meri podpiral Kavčiča ali pa ga vsaj nekako toleriral kot nosilca novih tokov v slovenski politiki in predstavnika liberalnejše struje slovenske partije. V skrajnosti gre to stališče tako daleč, da pripisuje prav delu zamejstva - zdomstva "zaslugo", da je s svojim kotiranjem z ljubljansko oblastjo, povzročila Kavčičev padec.

To stališče, čeprav ni tako enostavno in torej tudi ne točno, nikakor ne preseneča, saj so podobno razpravljali tudi med Hrvati, dasi je bil tam položaj dokaj bolj zamotan, dočim se zdi, da do tega problema med zamejskimi Srbi zaenkrat še ni prošlo. (Pri tem ne mislimo na izrte zvite obtožbe, naperjene proti Cirilu Žebotu v argentinškemu SIJU, ki v tam objavljeni verziji niti najmanj ne odgovarjajo stvarnosti, a na žalost ni politično oportuno, da o tem pišemo prav v sedanjem trenutku.)

Sam ta problem je star toliko, kolikor so stare politične emigracije. V jedru ga je moč postaviti takole: ali je oportuno, da politična emigracija na en ali drug način podpira zmernejše elemente vladajočega razreda v domovini, saj zaradi tega po nujnosti logike lahko izpostavi prav te zmerne elemente preganjanju od strani ekstremnejših sil dotičnega razreda? Naše mnenje je, da se politična emigracija - če hoče biti in ostati politična - temu nikakor ne more izogniti, v kolikor resno želi ostati politična sila, ki se ne sklicuje na neko predrevolucijsko legitimacijo, ki jo je čas odnesel, ampak živo spremlja razvoj v domovini in svetu ter se stalno prilagaja temu razvoju - na enak način, kot se temu razvoju, hočeš nočeš morajo prilagojevati v domovini sami. Ker seveda ni nobenega določenega pravila in napovedane stalnosti v nobeni politiki - in pri tem ostro ločimo ideologijo, ki je bližja verstvu, od politike, - potem kajpak tudi ne preseneča, da v tem razvoju nujno prihaja do vzponov in padcev. Do teh bi prav gotovo na drug način enako prihajalo, tudi če ne bi bilo politične emigracije, ker vendar samo življenje ni ničesar stalnega, pa zato takšno tudi ne more biti politično dogajanje, sicer vse to ne bi bila politika.

Če se ozremo nazaj in primerjamo stare in novejšje revolucije, bomo vedno opazili, kako so se razvijale, kako so iz skrajnosti prehajale postopoma v zmernost, kako so same žrtvovale svoje lastne otroke in celo očete, kako so se prilagojevale svetu in iskale poti in načinov, da v gotovi

meri ohranijo svoje prodobitve ali značilnosti. Kritiki tega stališča bodo takoj rekli, da starih revolucij ni moč primerjati z novimi komunističnimi, ki so totalne in brez-kompromisne. To nikakor ni točno, ker če jih v svoji totalnosti primerjamo z verskimi "revolucijami," kakorkoli so se že imenovale tekom človeškega razvoja, potem vidimo, da so se tudi dogmatična verstva v večji ali manjši meri prilagojevala razvoju in tako tudi totalnim političnim revolucijam ne preostane druga pot.

Ves razvoj je kajpak podvržen času, dolgemu času, v katerem običajno eno desetletje ne pomeni ničesar. Čim hujši je bil revolucijski preobrat, čim težje žrtve je terjal, tem daljša in težja bo pot v polno normalizacijo človeških odnosov.

Alternativa temu gornjemu stališču je za politično emigracijo samo priznanje popolnega poraza in popolen umik. To je, da politična emigracija preneha. Skok v dogmatično ali poldogmatično ideološkost je v bistvu isto, zato tudi ne gre enačiti politične in ideološke emigracije.

Na drugem mestu objavljamo članek č. g. dr. Felca, ki razpravlja o ekumenskem problemu, kakor se ga je naš list na tem mestu dotaknil julija meseca ob smrti pravoslavne patrijarha Atenagore.

Pisec zadeva v večje število versko - cerkvenih vprašanj, kot bi jih bilo moč obravnavati na tem mestu, daš se jih naš uvodnik ni dotikal. Radi bi pa opozorili na dvoje:

Četudi se cerkveni zbori niso redno sestajali in so nekateri papeži razglašali verske resnice in še v večji meri obsojali sodobne zmote, se vendar noben papež ni odločil, da bi sam na svojo roko razglasil svojo nezmotljivost v vprašanju vere ali morale, kadar uči ex cathedra. Smatral je potrebno, da je zato sklical cerkveni zbor in dal od njega izglasovati to dejstvo; s tem je papež sam eo ipso priznal vrhovnost cerkvenih zborov, ki so kot taki v rani krščanski Cerkvi tudi delovali, pa so jih pozneje razni zunanji ali notranji dejavniki več ali manj naredili nepraktične ali nemogoče; toda samo v rimski Cerkvi. Zaradi tega za nas še vedno ostaja odprto vprašanje, ali Sv. Duh govori samo preko papeža ali pa tudi preko cerkvenih zborov. Da bi bil jeruzalemski cerkveni zbor samo "zgodovinsko poročilo," je težko sprejeti, saj krščanska Cerkev prav tradiciji, izročilu, poklanja toliko važnost - in jo tudi mora spričo njenega ranega razvoja.

Kar zadeva cerkveni razkol leta 1451, je menda zdaj že toliko jasno, da tedaj niti najmanj ni šlo za neko (Nadaljevanje uvodnikov na 6. strani) *

KAVČIČEV PADEC

IVAN STANIČ

Na Brionih je bila 30. oktobra seja predsedstva ZKJ, na kateri so govorili o "uresničevanju stališč iz pisma predsednika Tita in Izvršnega biroja predsedstva ZKJ," kot smo zadnjič omenili. France Popit, predsednik ZK Slovenije, je izbral priložnost, da je "nekoliko pojasnil" sejo sekretariata ZK Slovenije 28. in 29. oktobra, na kateri so odstopili Stane Kavčič, Tone Kropušek in Leopold Krese. Popit je dejal, da je bilo Titovo pismo "velika podpora," da naposled razrešimo dvojnost v političnem vrhu Slovenije, ... ki se je začela leta 1969" (s cestno afero). Uspeh je "sad velikega truda" velike večine komunistov. Tudi na seji sekretariata "se je pokazala popolna enotnost vseh, ki so sodelovali v razpravi, razen seveda tistih, katerim je veljala kritika." Prišlo je do "poloma neke prakticistične, pragmatistične in oportunistične politike." Ta si je najprej skušala podrediti ZK, ko pa to ni bilo mogoče, jo je hotela oslabiti. Popit se je spomnil na lansko "bitko okoli reorganizacije ZK v Ljubljani," ki je bila "bitka proti temu, da bi ZK zvođenela in da bi se spremenila v diskutantski klub."

Popit je dejal, da je "zdaj doživela polom neka ideologija, ... ki se je borila proti ideologiziranju našega političnega življenja; nadalje neka politika in pogled na demokracijo, namreč demokracijo 'nasproti sebe,' ne pa navzdol." Popitu se je še bolj jezik zapletal, ko je govoril o porazu "enostranske zunanjepolitične in zunanje ekonomske usmeritve" neimenovanih voditeljev, pri čemer je seveda mislil na Kavčiča. "Večkrat smo bili namreč nezadovoljni z enostranskostjo gospodarske usmeritve, zlasti kar zadeva podcenjevanje gospodarskih stikov s tretjim svetom, z neangažiranimi deželami, z deželami v razvoju, ker smo mislili in še vedno mislimo, da se je tu treba zavzeti in vložiti več truda, da bi že enkrat preobrnil ta trend, ki zdaj iz leta v leto kaže na nazadovanje v jugoslovanskem obsegu in zlasti v Sloveniji. Lahko kar mirno rečem, da je ta koncepcija pravzaprav segala tja gor do Bavarske, pa še malo okrog Slovenije, vse drugo pa so podcenjevali in jim ni bilo dovolj mar, da bi vzpostavili ravnotežje vsaj med obstoječimi ekonomskimi grupacijami na Vzhodu in Zahodu - politika, ki je podcenjevala hitrejši razvoj industrije in njene modernizacije."

Popit je našteval, da je "doživela polom politika, ki je izhajala iz ozkih egoističnih nacionalističnih gledanj na Jugoslavijo, politika, ki je malikovala profit" in ki je merila sposobnost kadrov po tem, kako so znali izkoristiti slabosti gospodarskega sistema. "Ta politika je dajala koncesiję privatizaciji, ki bi nam lahko, če bi šlo tako naprej, tudi dejansko ustvarila nove elemente kapitalizma." Popit je opozoril "na tisto diskusijo o 'delnicah', nadalje vprašanje odnosa do zasebne pobude, zlasti v dajanju koncesij mezdni odnosom v sferi dela z zasebnimi proizvodnimi sredstvi." Poleg tega ga je bodla "nedosledna davčna politika" in so ga dražile socialne

razlike, "ki jih nismo obdžali." Polom je doživela tudi "politika, ki je hotela, da bi zvođenela vloga članstva ZK" in se je zavzemala "za tako imenovano svobodno delovanje," ter kadrovska politika, ki je zbiralala "tehno-kratsko - prakticistične kadre" in videla "samo profit," ne pa "družbeno - ekonomske odnose." "Potlej se je dogajalo tudi, da so manipulirali z komunikacijskimi sredstvi, hoteč popularizirati liderske ambicije itd." Z vsem tem so imeli opravka ne samo "v republiškem vrhu," ampak tudi "spodaj." Ker so oboji "precej enako gledali na te probleme," so se medsebojno podpirali, kar je "razlog, da se je ta politika sploh lahko ohranjala."

To zvezo bi bilo treba ljudem nazorneje prikazati, je menil Popit. "Mislim, da bi morali prerešetati družbeno strukturo in da se ne ustavimo samo pri razreševanju zgoraj v centru," ampak da se lotimo sistematično delovnih organizacij na vseh področjih družbenega življenja, posebno v prosveti," je neslovnično zagrozil. "Mi smo se pravzaprav borili za enotnost republiškega vodstva" in "smo se tu posebno lotili izvršnega sveta, njegovega predsednika, ter sindikata in njegovega predsednika, zbornice. Tu smo bili sistematični zato, da bi eliminirali tiste punkte, ki so nam zavirali razvoj enotnosti v republiškem vrhu in ki so bili napoti tej enotnosti." Popit je zastavil vprašanje, kako je "v pluralizmu političnih centrov, ki jih imamo - mislim Socialistično zvezo, zvezo sindikatov, zvezo mladine itd." mogoče zadržati njihovo avtonomnost in zagotoviti, "da se istočasno v teh centrih uresničuje politika ZK." Odgovoril je, "da se morajo komunisti, ki tam delajo, zavedati, da ne odgovarjajo samo svojim volilcem in nadrejenim forumom, ampak da odgovarjajo kot komunisti na vseh nivojih. Kajti če tu ne dosežemo trdne enotnosti, bodo vedno obstajale težnje za razvoj večpartijskega sistema, ali narobe, težnje za likvidacijo tega sistema obstoječih političnih in družbenih centrov, kar bi v resnici zožilo politično osnovo ZK."

Popit je menil, "da bi se moral spremeniti tudi sindikat, zlasti v tej smeri, da se utrdi položaj strokovnih sindikatov." Tako bi po njegovem prišel do izraza "avten-tičen interes delavskega razreda," v občinah, republikah in v federaciji pa naj bi se formirali "koordinacijski center, ki bi koordiniral tiste probleme, ki so pomembni za enotnost delavskega razreda, ne pa, da je to nekakšna 'kapa,' ki kroji usodo." Glede gospodarske zbornice ni imel načrta, "toda na vsak način bomo morali tu nekaj spremeniti, Kajti zbornica, taka kot jo imamo zdaj, je v resnici postala trdnjava tehno-kratskih teženj." Na koncu se je Popit pritožil, da manjka idejne in teoretične izobrazbe med komunisti.

KAVČIČEVI GREHI

Centralni komite ZK Slovenije se je sestal 4. novembra in poslušal dolgo predavanje sekretarja Andreja Marinca (napolnilo je skoraj cele tri strani DELA) o uresničevanju nalog, ki izhajajo iz Titovega pisma. Govor v imenu sekretariata je izzvenel v mračno obsodbo Kavčiča, Kropuška in Kreseta in zapleteno opravičilo skritega obračuna z njimi. "Ne glede na to, da smo javnost obvestili glede stališč razširjene seje sekretariata CK ZKS prek skopega komunikeja in kratkih razgovorov z med-občinskimi in občinskimi sekretarji, velika odmevnost

in pretežno pozitivni komentarji dokazujejo, da so kadrovske spremembe bile pričakovane," je dejal Marinc. Razlike, oziroma "diferenciacija," kot se je izrazil, "ni od danes, pač pa traja že več let in je postala zlasti očitna v znani cestni kampanji leta 1969." Zdaj pa je treba "zavzeto, kritično in samokritično" oceniti razmere in "zagotoviti idejnopolično in akcijsko enotnost ter onemogočiti različno politično usmerjenost v političnem vrhu Slovenije."

Problemu enotnosti je treba posvetiti vso pozornost, je dejal Marinc. "Razlike niso neznatne. . . Neenotnost se je tako ali drugače zrcalila tudi v razpravah o nekaterih političnih dogotkih, kakor so bili: akcija 25 poslancev, naporji za organizacijsko utrditev in politično usposobitev ZK v Ljubljani itd." V glavnem so sprejemali odločitev enotno. Do preglasovanja je prišlo le dvakrat v CK in enkrat na konferenci ZKS, glede ocene akcije 25 poslancev in predloga za reorganizacijo ZK v Ljubljani," je priznal Marinc. Toda enotnost ni bila zadovoljiva v izvrševanju sklepov. O "nosilcih teženj, ki niso bile vedno v skladu s politiko ZK," morajo spregovoriti "dostojno, odkrito in argumentirano, brez podtikanj in sumničenj," kajti uspehi, ki so jih ti ljudje dosegli, "so nesporni. Vsak pošten in dobronameren občan jih vidi in ceni."

Po tem priznanju se je Marinc posvetil zabavljanju. Glede mednarodnih vidikov je dejal, da "imamo še vedno opraviti z očitnim nerazumevanjem" politike neuvrščeni in sicer zaradi "vpliva celotne zahodne pa tudi vzhodne propagande," ki je "celo uspevala krepiti prepričanje, da je politika neuvrščeni iluzija in da se bomo morali prej ali slej opredeliti za eno izmed blokovskih alternativ!" drugič pa zaradi "permanentnega nezadovoljstva naših gospodarskih odnosov s tretjim svetom," kar je "posledica določene koncepcije in politike." Oba razloga "vplivata tudi na zavest o nekem posebnem položaju Slovenije v Jugoslaviji in Evropi. Ideja o samostojni Sloveniji, naslonjena na srednjo Evropo, se kaže v idejno tujem tolmačenju posamičnih zunanjepoličnih dogodkov, podcenjevanju odnosa do dežel v razvoju, . . . v politiki do manjšine in v pogledih na druge oblike povezanosti z našimi sosedi. Ob tem se je, milo rečeno, pokazalo pomanjkanje občutka za razrednost. . . Pri tem ne gre samo za klasični separatizem, ki ga zastopa del politične emigracije in nekateri posamezniki v Sloveniji. Gre bolj za malomeščansko koketiranje s srednjeevropsko demokracijo in meščanskim načinom življenja, kar je vzor nekaterim posameznikom in se na svojski način kaže v zanikanju narodove samostojnosti. Gre za to, da želijo razvrednotiti povezanost Slovenije z drugimi narodi in narodnostmi Jugoslavije," kar je napad na revolucijo in socializem.

"Tudi naš odnos do zamejstva in do politike s sosedi moramo kritično izvrednotiti," je dejal Marinc. "Smo za dobre sosedske odnose, a ne za vsako ceno. Upoštevati moramo drugačno notranjo ureditev naših sosedov, upravičeno pa pričakujemo, da tudi oni upoštevajo specifično naše notranje ureditve."

Marinc je govoril o tendencah, ki so jih zavrnil, ko so pripravljali zasnitek za dolgoročni razvoj Slovenije.

Nekarere od teh "se trdoživo ohranjajo" in imajo slab vpliv. "Zavrnjena je bila ideja o nekakšni tercijalizaciji naše družbe, torej usmeritev v to, da bi postali nekakšen servis razvite Evrope in s tem njen privesek. S tem vred je doživela tudi polom enostranska usmeritev na trgovino in denarništvo," ki je pustila za sabo praktične posledice, "Na takšnih temeljih je slonela nekajletna investicijska usmeritev," ki "odvzema sredstva za razvoj sodobne, visokoproduktivne proizvodnje" ter "umskih in socialnih dejavnosti," ki so potrebne za tako proizvodnjo in za duhovni in kulturni napredek. Marinc je obsodil "drago in razkošno gradnjo palač," ki je morda "kompleks slovenske majhnosti" ali pa "birokratska in tehnokratska logika." Nadalje je izpostavil "ostri kritiki proces privatizacije. Razpolagamo s podatki o pretakanju družbenega kapitala v privatne roke" na najrazličnejše načine. "V Sloveniji so prisotne tudi skupinsko - lastninske težnje, ki so prišle do izraza med drugim tudi v razpravah o delnicah." Spopadajo se "z nekritičnim prenašanjem klasičnih modelov in rešitev, ki jih ponuja zahodni svet za področje kmetijstva" in ki bi "na temelju zasebno-lastninskih odnosov razslojevalo našo vas," namesto da bi razvijali novo proizvodnjo "na temelju združevanja zasebnih kmetovalcev ter s povezovanjem družbenega kapitala z zasebnim delom in sredstvi." Kot primer privatizacije je Marinc navedel prodajo družbenih stanovanj privatnikom in prodajo zemljišč.

V dolgo poglavje o razvoju samoupravljanja in ustavnih spremembah, ki je bilo očitno že zdavnaj napisano, je Marinc vrnil osebne napade na Kavčiča, Kropuška in Kreseta. Rekel je, da na terenu že dolgo opozarjajo na "nezadostno idejnopolično in akcijsko enotnost," ki da vodi v "nevarnosti, kot so zmeda, neodgovornosti, politikantstvo in podobno. Zlasti v tovarišu Stanetu Kavčiču so videli nekakšnega nosilca politike in usmeritve, ki v mnogih stvareh ni bila povsem v skladu s politiko ZK. Pri tem ni tolikanj pomembno, ali je to hotel ali ne. Dejstvo je, da je takšne špekulacije premalo odločno oziroma jih sploh ni zavračal." Sile, ki so nasprotovale interesom delavskega razreda, so videle oporo v neenotnosti. "V tovarišu Stanetu Kavčiču so videle človeka, ki ima liberalen odnos do privatizacije poslovne dejavnosti in lastništva v naši družbi. K takšnem prepričanju je prispeval tudi sam z nekaterimi razpravami, kakršna je bila tista o delnicah, posebej tudi s strpnostjo do nekaterih modelov in ekonomskih kategorij, nekritično prevzetih iz zahodne potrošniške družbe in s podcenjevanjem tehnokratizma." Nastala je teorija o dveh straneh v Sloveniji: "na eni strani vodstvo ZKS, dogmatsko, linijsko, primitivno, ki bojda ne razume potreb sodobnega gospodarstva, problemov in zapletenosti mednarodne menjave, problemov sodobnega vodenja itd.; na drugi strani pa drugi, ki imajo posluš za potrebe sodobnega gospodarstva in ki so nekakšen sinonim za demokracijo, liberalizacijo in podobno. Tovariš Kavčič takšne delitve ni nikoli prepričljivo zavračal, s svojim obnašanjem pa je na določen način celo utrjeval tak vtis." Poudariti bi bil moral, da je "pripravljen tudi v praksi uresničevati politiko ZK. Vendar pa pri tem ni bil dosleden in jasen.

nejasnosti in dvome je izzval tudi njegov nekritični odnos pred 21. sejo predsedstva ZKJ do pojavov nacionalizma na Hrvaškem, kot tudi do pojavov tehnokratizma in liberalizma drugod v Jugoslaviji. To je imelo samo po sebi posledice "in" "nifodmevalo samo v njegovi praktični dejavnosti, temveč tudi širše v Sloveniji in Jugoslaviji." Toda Kavčičeva vlada je kljub temu dosegla pomembne rezultate.

Sindikalnega voditelja Toneta Kropuška je pokopala lanska afera s 25 poslanci, ki so hoteli Ribičiču postaviti protikandidata pri volitvah v predsedstvo SFRJ. Marinc ga je obtožil, da "si kot vodilni komunist ni prizadeval, da bi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije vnovič proučil svoje stališče do te akcije in njenih idejnopoličnih razsežnosti." Pri Kropušku so bile "tudi nekatere druge nejasnosti glede avtonomnosti in vloge sindikatov v političnem sistemu, vloge delavskega razreda itd., kar je bil tudi eden od elementov neenotnosti republiškega političnega vodstva." Vendar Marinc ni zanikal "zaslug in pomembnih rezultatov," ki jih je sicer dosegel Kropušek. Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Leopold Krese "je bil po oceni sekretariata premalo odločen in preveč pod vplivom sil, ki uveljavljajo enostransko ekonomsko usmeritev Slovenije na zapad, podcenjujejo odnos do Jugoslavije, premalo zavzeto uresničujejo ustavna dopolnila," ne vzpodbujajo dovolj integracijskih procesov in se ne zavzemajo za spremembo zbornice.

Marinc je poudaril, "da nam ne gre za diskvalifikacijo osebnosti, njihovi zaslug in njihove revolucionarne aktivnosti. To je samo diskvalifikacija določene politične usmeritve, določenih stališč in prakse... Idejno in politično razčiščevanje se ne sme spremeniti v ponižavanje in obračunavanje z ljudmi." Po tem vložku, ki je bil očitno dodan šele po seji sekretariata, ko se je posrečilo izriniti Kavčiča, je Marinc nadaljeval s posplošeno pridigo o socialnem razlikovanju, družbeni vlogi ZK, organizacijskih slabosti in ideoloških vprašanjih, ki izvirajo iz Titovega pisma in o katerih vneto razpravljajo komunisti širom po Jugoslaviji.

V razpravi na seji CK je Janez Vipotnik dejal, da je "precejšna razlika na primer med Stanetom Kavčičem kot nosilcem koncepta določene politike v Sloveniji" in enega najodgovornejših ljudi "ter na primer Leopoldom Kresetom." Kot predsednik Socialistične zveze Slovenije se je Vipotnik trudil, da bi pojasnil, zakaj so pred dobrimi 6 meseci ponovno predlagali Kavčiča za predsednika vlade. "Vse stvari so mu bile že davno prej povedane, so bile kritizirane tudi kasneje na tak ali drugačen način," je dejal Vipotnik. "Dana mu je bila možnost, da preusmeri svojo dejavnost, da uravnamo neskladja." Tisti, ki zdaj očitajo, ne vidijo, da je "vse dogajanje od taktikrat do danes" v Sloveniji in Jugoslaviji "določneje pokazalo, kam vodijo stvari in tudi jasno povedalo, da se... sleherno nadaljnje popuščenje lahko maščuje." Vipotnik pa ni ostal neprizadet, kajti "vedno je hudo, kadar v prvi vrsti revolucije kdo zaostane." Pripomnil je tudi, da je "v tem trenutku najmanj mogoče očitati ZK, da se približuje stalinizmu."

Član sekretariata Franc Šetinc, ki je v cestnem sporu leta 1969 stopil na napačno stran, je izjavil, da

"v fazi idejnega in političnega razčiščevanja situacija nikoli ni črna - bela." Mnogi ljudje, ki v začetku zagovarjajo nesprejemljiva stališča, se kasneje zavzemajo za uresničevanje jasne politike. "Tega pojava nikakor ne moremo razlagati zgolj s karizmom in sposobnostjo prilagajanja. Prepričan sem, da gre v večini primerov za ljudi, ki so iskreno spoznali, na temelju argumentov in prepričanja, da so bili v zmoti." Ko si je tako opral vest, je Šetinc obsojil tiste, ki so med diferenciacijo "deklarativno sicer sprejemali politiko ZK, v praksi pa te politike niso dosledno uresničevali ali pa so ostali celo ob strani. S tem so ustvarjali vtis - zlasti velja to za Staneta Kavčiča - o globokem idejno političnem prepadu v političnem vrhu."

Stane Kavčič se na seji ni oglasil. Od napadanih se je spokorno in "v določeni človeški stiski" oglasil le bivši predsednik slovenskih sindikatov Tone Kropušek, ki se je strinjal "z osnovami ocene situacije... Prav tako sprejemam kritiko sekretariata, ki se nanaša na delo komunistov v sindikatih, zlasti tam, kjer je bila ta kritika decidirano izrečena glede na niansirana stališča komunistov in sindikatov o vprašanju reakcije na akcijo 25 poslancev in glede na neumnosti - da tako rečem - glede nekaterih potez v kadrovanju pred kongresom sindikatov." Opozoril pa je, da so zdaj nekateri "zelo glasni v kritikah in samokritikah," morda po načelu "hitro se je treba izjasniti, da me ne bo kdo prehitel i vprašal, kaj sem delal oziroma česa nisem storil, pa bi bil moral." Kropušek je priznal, da so pri načrtovanju dolgoročnega razvoja "tu in tam prevladali elementi potrošniške družbe" in da sindikati niso bili dovolj uspešni v bitki za samoupravljanje. Zanikal pa je "posebno ljubezen med sindikati in izvršnimi organi, zlasti z izvršnim svetom, zbornico in nekaterimi drugimi," ki so mu jo očitvidno očitili v sekretariatu ZKS. "Zbornica, izvršni svet in sindikati smo v nekaterih vprašanih silom zakona bili zvezani in morali sodelovati," je pripomnil Kropušek na seji CK ZK Slovenije.

NOVA VLADA

Republiški zbor slovenske skupščine je 8. novembra formalno sprejel odstop Staneta Kavčiča kot predsednika izvršnega sveta. Do nadaljnjega je vodil posle podpredsednik Tone Tribušon, ki je na skupni seji vseh zborov slovenske skupščine istega dne razlagal izvrševanje družbeno-gospodarske politike v tem letu in osnove za prihodnje leto, kot da bi se v vladi ne bilo nič zgodilo. Poslanci o odstopu predsednika vlade niso govorili.

Izvršni odbor Socialistične zveze Slovenije in koordinacijski odbor za kadrovska vprašanja sta 11. novembra sklenila, da za možnega kandidata za predsednika izvršnega sveta Slovenije predlagata Andreja Marinca, sekretarja CK ZK Slovenije. S tem se je začel postopek za izbiro "možnih kandidatov," ki je pod silo razmer kajpak potekal kot potrjevanje edinega kandidata. Izvršni odbori občinskih konferenc socialistične zveze so na sesnanke vabili predstavnike ZK, sindikatov, borcev, mladine in občinskih skupščin, da bi "dosegli najširšo politično verifikacijo možnega kandidata za bodočega predsednika izvršnega sveta."

Andrej Marinc je bil rojen v Celju in je 42 let star, a iz gleda mlajši. Diplomiral je kot agronom v Ljubljani

(Zaključek članka na 9. str.)

Tito se vrača k dogmi

Londonski DAILY TELEGRAPH je 30. novembra t.l. objavil pod gornjim naslovom članek, ki ga je napisal Ljubo Sirc:

"Že tri leta ali celo dalj obračunava predsednik Tito z 'liberalnimi' komunističnimi voditelji, najprej v Sloveniji, nato na Hrvaškem in nazadnje v Srbiji. To njegovo intervencijo so pogosto napačno razlagali, posebno v hrvaškem primeru kot obrambo Jugoslavije pred hrvaškim separatizmom. Toda Tito sam je jasno povedal sedaj, da je razočaran, ker je 20 let reform izpodkopalo vodilno vlogo partije, - to se pravi predvsem njegovo lastno avtoriteto, - kar sedaj hoče popraviti.

Če se mu posreči, izvesti svoje namene, bo to imelo hude posledice. Celo če se ne vtakne v decentralizacijo, bo ponovno gospodstvo partije zatrla preteklo sproščeno vzdušje in kot posledico tega blaginjo v Jugoslaviji. Povrh bo odstranitev zmernih ljudi na široko odprla vrata dogmatikom in simpatizerjem Moskve, če Tito to hoče ali ne, ker imajo ti nedvomno podtalno organizacijo in uživajo sovjetsko podporo.

Do neke mere so zmerni ljudje sami priklicali te težave na Jugoslavijo in nase. Medtem ko bi se morda lahko uprli pritisku, če bi bili združeni, so se opijali z nacionalističnimi gesli, tako da so reakcionarji lahko opravili z nacionalnimi 'liberalnimi' skupinami drugo za drugo. Kot Slovenec moram priznati, da je bil Nikezić najmanj kriv česa takega - znano je, da je branil hrvaško vodstvo, ko je Tito naznanil svoj načrt, da ga odstrani, - in prav tako so drugi Srbi obsodili procese proti hrvaškim nacionalistom.

Celo ob sedanjih pozni uri utegne solidarnost med 'liberali' in zmernimi v vseh republikah rešiti položaj. Toda sedaj je tudi potrebnejše kot kdajkoli prej, da se zmerni v partiji združijo z nekomunističnimi zmernimi in liberali vsaj v pasivnem odporu. Seveda bodo vsi jugoslovanski narodi želeli ohraniti avtonomijo, predvideno v nedavnih ustavnih spremembah, ki gredo dosti daleč, a so brez smisla, dokler sedi centralizirana edina partija na formalni avtonomiji.

Z druge strani igrajo šovinistična gesla proti drugim jugoslovanskim narodom naravnost v roke dogmatičnih kritikov. Potrebno bo obuditi duha starega hrvaškega kmečkega voditelja Mačka, - ta je vztrajal na dobrem sosedstvu in strpnosti med Hrvati in Srbi. Če sedanja ustavna ureditev ne zadovoljuje, bo potrebno skleniti ustavni dogovor med predstavniki jugoslovanskih narodov, všteti bosanske muslimane, kar je rešitev, ki jo je pionirsko uporabil Maček leta 1939.

Gangsterstvo tudi odtuja javno mnenje, ki je na srečo začelo spoznavati pravo naravo Titovih dejanj zadnjih nekaj let. Tito očitno to čuti in se je poslužil nove diverzije, češ da se odpira prepad med bogatimi in revnimi v Jugoslaviji, ki da je posledica ekonomske reforme.

To ne žveni zelo iskreno iz Titovih ust - sam se

ne brani luksuza in se koplje v njem na način, ki si ga ni mogel privoščiti noben jugoslovanski kralj ali kapitalist. Sicer komunistični režimi na splošno niso znani po svojem egalitarizmu. Ljudje, ki poznajo Tita, pravijo, da je bil vselej pripravljen trpeti človeške slabosti pri svojih tovariših in podrejenih, dokler so ga ubogali. Brž pa ko so pokazali znake samostojnega mišljenja, so takoj zbornali proti njim vse grehe, ki so bili prej spregledani - in si izmislili nove, če je bilo treba. Kaže, da se tako godi sedaj direktorjem, poslovnim ljudem in tehnikom.

Prav ti ljudje so rešili Jugoslavijo iz zagate, v katero jo je spravilo centralno planiranje ter so dali državi nov blagor in gibčnost. Zato so vsi živeli boljše. Seveda ima jugoslovansko gospodarstvo še vedno nedostatke, toda ti so pogosto posledica tega, da dogma še vedno prevladuje nad realizmom. Jugoslovanski managerji so delali pod zelo težkimi pogoji: politično vodstvo je neprestano kolebalo med ideologijo in stvarnostjo, ter je prav zato neprestano spreminjalo predpise in sisteme. Če gre pri tem kaj narobe, so managerji prvi na udaru očitkov.

Gotovo so med managerji lopovi, kot so v vsaki človeški skupini - morda jih je celo sorazmerno več, ker so skušnjave velike. Lopovu bi bilo treba soditi, toda po jasno določenih zakonih pred normalnimi sodišči, ne pa pred sodišči, ki so orodje razredne borbe, kakor zahteva Tito. 'Politična' sodišča pomenijo le, da tatovi, ki so na liniji, sodijo drugim, ki niso na liniji brez ozira na to, ali so kaj ukradli ali nič," zaključuje dr. L. Sirc svoj članek v DAILY TELEGRAPHU. (zps)

NERAZPOLOŽENJE DOMA ZARADI TITOVEGA DOGMATIZMA

L. S.

Po najnovejših glasovih od doma je potem, ko je Tito poskusil pritegniti vajeti, nastalo veliko nerazpoloženje predvsem v Srbiji. Tam pravijo, da Titu očitno ni dober več noben Srb, in so prepričani, da Titovi najnovejši ukrepi pričajo o njegovi starostni neuravnoteženosti. Medta odpor sega daleč med stare borce: ob proslavi 30-letnice ustanovitve prve proletarske brigade se baje preostali člani brigade sploh niso hoteli disciplinirano razvrstiti, češ da ni prisoten njihov prvi komandant, Koča Popović.

O Titovem sedanjem glavnem pribočniku Dolancu pravijo, da je bivši udbovec in nečak Lidije Šentjurcove. Pričakuje se, da bo Mitja Ribičič postal zunanji minister. Tito se v glavnem opira na ljudi takega kova, ker sta mu od starih sodelavcev ostala samo Kardelj in Bakarić, med mlajšimi se pa sposobnejši in pametnejši dvakrat premislijo, preden se postavijo na njihovo stran.

Posebno veliko nerazpoloženje je med direktorji v podjetjih, ki imajo občutek, da so vedno na vrsti za na-

pade, medtem ko nihče ne zna natančno povedati, kaj hočejo od njih. Menda je sklep, da bo spet važnejše članstvo partije kot gospodarska sposobnost, oziroma da bodo direktorji stalno imeli ob sebi partijske funkcionarje kot nadzornike. Če je tako, menda pravijo direktorji, naj pa še partijski sekretarji odločajo. Baj je promet na veliko že precej padel kot posledica takega pasivnega odpora. Direktorji se menda norčujejo, češ le vrnimo se k Marxu, boste pa prvega v mesecu tudi dobili Marxovo podobico v plačilni kuverti namesto denarja.

Ost novega režima je naperjena tudi proti privatnim podjetnikom. Menda družbena podjetja nočejo več trgovati z njimi, ker so dobila taka navodila, in je pričakovati, da bo družbenim podjetjem sodelovanje s privatnimi podjetji tudi zakonsko prepovedano. Kolikor se to ne bo zgodilo, bodo verjetno uvedli v privatnih podjetjih samoupravljanje, kar bo seveda tudi popolnoma spremenilo njihov značaj.

Medtem ko se Tito tako bori s privatnimi mlini na veter in preganjajo v Vojvodini kmete, če imajo 12 namesto 10 hektarov zemlje, pridelek veselo pada in Jugoslavija na veliko uvaža meso za "praznike".

Razen v Beogradu so menda izginili iz prodaje tuji časopisi. Ne dobivajo jih niti več tisti, ki jih imajo privatno naročene ali jim jih pošiljajo prijatelji. Sploh je usmeritev proč od Zahoda. Govora je menda o tem, da naj bi skoncentrirali trgovino na Afriko in Azijo, kar bi financirali iz centralnih fondov.

Tu se pa že tudi takoj pokaže, kako nepremišljeno je vse to "reformiranje nazaj". Medtem ko bi v besedah radi preusmerili trgovino, se v resnici pogaja jugoslovanska delegacija v Bruslju o razširitvi trgovine s Skupnim evropskim tržiščem. Tudi je od začetka decembra slišati glasove, da so se doma že nekoliko stvari umirile, namreč da titovska histerija več ne narašča. Najboljša razlaga za to je menda, da si Tito in redki voditelji, ki so še z njim, lahko izmilijo vse mogoče, toda da je veliko vprašanje, če jim bo danes še sledilo veliko in zadosti ljudi, da bi mogli svoje nakane izvršiti. Pasivni odpor še tako lepo zamišljene ukrepe lahko prepreči, kolikor jih ne prepreči že njihova dogmatična naivnost in nepremišljenost sama.

Menda so doma mnogi prepričani, da so Titovi dogmatični ukrepi povzročili toliko odpora, da bo končni rezultat najbrž oslabitev ne samo Titove temveč partijske moči nasploh in da bo čez nekaj časa politični položaj bolj odprt kot je bil doslej. Človek, ki je tako telefoniral iz Milana, je pristavil: "Seveda, če nas niso Američani prodali!" Zares, če imajo Sovjeti vtis, da lahko v Jugoslavijo posežejo, kadar hočejo, in se Tito opira nanje, lahko jugoslovansko prebivalstvo misli in stori kar hoče, ne bo nič pomagalo.

O vojski tudi pravijo, da Tita podpira, kar ni čudno, če upoštevamo, da je Tito šele pred nekaj leti odstranil Gošnjaka in postavil za višje komandante samo svoje osebne pristaše. Vendar ni nemogoče, da bo celo Titovim osebnim pristašem kdaj dovolj njegove samoblasti in dogmatizma.

Današnja številka ima, izjemoma, 18 strani. Kljub temu bo moralo več daljših člankov še počakati nekaj časa.

★ (zaključek uvodnikov s 1. strani :)

resno versko razlikovanje ali odpadništvo, ampak za politično manevriranje, v katerega krščanska Cerkev ne bi smela biti potegnjena. Iz tega razloga smo zapisali in vztrajamo, da je bil to škandalozni akt, ki je krščanstvu na splošno le škodil in posledično v gotovi meri pripomogel k dekristianizaciji sveta. Končno, ko so bili dovolj odstranjeni psihološki razlogi za medsebojno nezaupanje ali sovražnost, - nikakor še ne v celoti, - potem je bilo tako Atenagoru kot Pavlu sila enostavno preklicati izobčenje, ne da bi se pri tem eden ali drugi odpovedal nekim "zmotam". Iz tega razloga gotovo ni psihološko modro in še manj učinkovito ali praktično pričakovati od pravoslavnih, da se vrnejo v Rim; to bi bilo isto, če bi pravoslavni zahtevali, da se mi "vrnemo" v Carigrad.

Sicer pa č.g. dr. Felc načenja nekaj zanimivih vprašanj, ki jih, žal, to pot zaradi pomanjkanja prostora ne moremo obravnavati, toda se utegnemo povrniti k njim pozneje.

UREDNIŠTVO

DR. A. SFILIGOJ

Sedemdeset let je dočakal starosta slovenskih Demokratov na Primorskem, g. dr. Avgust Sfiligoj, odvetnik v Gorici. Od študentskih let naprej, vse svoje življenje, se je v prvih vrstah boril za pravice Slovencev in že leta 1930 bil obsojen od fašističnega sodišča na 10 let zapor; izpustili so ga po petih letih na intervencijo beograjske vlade, ko so se odnošaji med Jugoslavijo in Italijo zboljšali. Toda leta 1941 so ga znova obsodili - v zapor za 30 let. Ob zlomu Italije je bil rešen zapor; toda se je kaj kmalu soočil s partizansko komunistično stvarnostjo, ko so mu nazadnji lastni bratje grozili z najhujšim. Leta 1947, ko je bilo tudi v Gorici nevarno izpovedovati svoje prepričanje, če se to ni skladalo z levo dogmatiko, ga vidimo kot soustanovitelja in prvega predsednika goriške Slovenske demokratske zveze, na čije čelu je nato stal dolgo vrsto let. Še zdaj se mu zalesketi solza v očeh, ko pripoveduje, kako so slovenski stalinisti ugrabili tajnika Zveze Slavka Uršiča in ga nato zverinsko ubili. Tedaj so bili vroči dnevi v Gorici...

Bil je večkrat član goriškega pokrajinskega in občinskega sveta, nazadnje pa je kandidiral za deželnega poslanca. Po predvolilnem medstrankarskem sporazumu bi naj dve leti zastopal svoj narod v deželnem zboru, če bi bil "naš", tako pa je postal žrtev političnih mahinacij in intrig, ki so za dolga leta vrgla čudno luč na politične razmere na Primorskem; mahinacij, ki so onemogočile, da bi brez dvoma najbolj izkušen, od Italijánov spoštovan, poklicno cenjen in gospodarsko neodvisen lahko v zadnjih letih svojega političnega udejstvovanja dal od sebe najboljše za koristi slovenske manjšine. To bi bilo obenem hvaležno priznanje 'staremu' možu za vse, kar je v časih, ko je zares šlo za glavo, storil za slovenski narod. Toda mali ljudje, ki niso nikoli nosili glave v torbi in ki se ne morejo ponašati z bogve kako visoko politično izkušeno-stjo ali osebnim ugledom, so to preprečili. Kako vse drugače so se izkazali koroški Slovenci do svojega staroste!

Na mnoga leta, dragi doktor! DP

POVRATEK V BEOGRAJSKI CENTRALIZEM IN PARTIJSKO DIKTATURO?

Piše CIRIL ŽEBOT

"Posebno pozornost zaslužijo te tendence, ker nastopajo pogosto znotraj naših akcij, celo z našimi parolami in znotraj samoupravnih družbenih institucij. Njihovo resnično politično ambicijo pa izražajo poznane teze o SZDL brez komunistov, o inteligenci kot vodilni sili narodnega razvoja, o narodni spravi, o razmisleku medvojnih in povojnih zmot, itd."

(Andrej Marinc na seji CK ZKS dne 4. novembra 1972)

Po skoraj enoletnem nasilju na Hrvaškem so se letošnjega oktobra pričele podobne čistke v drugih republikah. Prvi in najvidnejši žrtvi sta bila Marko Nikežić, predsednik Zveze komunistov Srbije, in Stane Kavčič, predsednik slovenske vlade. Izgleda kot da je s temi čistkami naznačen konec ustavnih sprememb iz leta 1971. Gre za to, kdo bo imel oblast, ko se bo Tito umaknil.

Pomen lanskega leta proglašanih ustavnih sprememb je bil v tem, da so le-te vgradile v zvezno strukturo Jugoslavije prvine konfederalnega razvoja z namenom, da bi se tako okrepilo spontano sožitje narodov in republik in s tem odvrnila nevarnost večjih notranjih ali zunanjih zapletljivajev v času prehoda v potitovsko razdobje. Poleg občutnega zoženja neposrednih pristojnosti zveznih organov so ustavne spremembe predvidele izrazito konfederativno ustanovo medrepubliškega sporazumevanja za važnejše zvezne ukrepe. Toda vojaška organizacija je ostala v bistvu unitaristična in hierarhično centralizirana. Nedvomno je to bila koncesija staropartijskim boljševikom in drugim centralistom kot zagotovilo, da politična decentralizacija ne bi mogla služiti kot sredstvo za notranjo likvidacijo Jugoslavije.

Označene ustavne spremembe iz leta 1971 so bile rezultat dolgih let naraščajočega odpora proti zasovražnemu beograjskemu centralizmu. V razliki od drugih držav pod komunistično oblastjo je v Jugoslaviji odpor proti centralizmu bil učinkovitejši zaradi izrazitejše večnarodne strukture in pa zato, ker se je mogel uveljavljati v imenu uradne doktrine "socialističnega samoupravljanja". Odločilni preboj je bil dosežen julija 1966, ko je eno leto po začetku "gospodarske reforme" nevolja nad centralistično obstrukcijo te reforme postala tako splošna in močna, da se je Tito odločil žrtvovati svojega "naslednika" Aleksandra Rankovića in objaviti podroben opis škandaloznih metod in sadov "njegove" dvajsetletne diktature. Odstranitev Rankovića in objava proticentralistične obtožnice sta dopolnili prepričanje, da sta v večnarodni zvezi družbeno samoupravljanje in gospodarska reforma nezdržljivi z nadaljevanjem unitarističnega centralizma.

Odstranitev Rankovića je omogočila, da so v republikah polagoma prišli na površje mlajši in z boljševiško preteklostjo manj obremenjeni ljudje kot Mika Tripalo na Hrvaškem, Stane Kavčič v Sloveniji, Marko Nikežić v Srbiji in drugi. Staropartijski boljševiki so sicer ostali v hierarhičnih vrhovih vojske, deloma tudi v centralnih komitejih partije, v glavnem pa so bili zadržani v organizacijah partizanskih borcev in "povišani" v sinekurni

"Svet federacije". Vodstva republiških partij ter vladni in gospodarski položaji pa so prehajali v posest nove partijske generacije. Toda Kardelju je bilo uspelo, da je prek Franceta Popita in Sergeja Kraigherja obdržal nadzorstvo nad slovensko partijsko centralo in republiško skupščino, njegov varovanec Stane Dolanc pa je celo postal tajnik novega Izvršnega biroja ZKJv Beogradu.

V skrbi za izboljšanje gospodarstva in za konsolidacijo političnih razmer pred Titovim odhodom so nova republiška vodstva bolj in bolj pritiskala za zvezno decentralizacijo. Najprej je leta 1971 bilo reorganizirano osrednje vodstvo ZKJ, v katerem so republiške partije dosegle paritetno zastopstvo v predsedstvu in izvršnem biroju, ki sta nadomestila staropartijski centralni komitej ZKJ. Reformi partijskega vodstva so julija 1971 sledile uvodoma omenjene spremembe zvezne ustave.

Da okrepi svoj vpliv in ugled v zvezi s pripravami na lanskoletne ustavne spremembe, je hrvaško politično vodstvo pripustilo v hrvaški republiko nekaj družbenega pluralizma, s pomočjo katerega so se, predvsem prek starodavne Hrvaške Matice, vključili v reformno gibanje tudi nepartijski Hrvati. Čeprav je ta razvoj okrepil hrvaško pripravljenost za zvezno sožitje v okviru konfederirane Jugoslavije, so se staropartijski boljševiki ter vojaški in drugi centralisti tako silno zbal hrvaške liberalizacije, da so uporabili prvo politično težavo ob uveljavljanju novo sprejetih ustavnih sprememb za panični pritisk, da je treba hrvaški režim Mike Tripala likvidirati kot protirevolucionarni in separatistični. To se je dokončno zgodilo na Titovem sestanku z generalsko kliko na njeni pristavi v Karadjordjevem 1. decembra 1971. (Bolj izzivalne simbolike, krajevne in časovne, za centralistični puč proti Hrvatom bi si bilo težko izmisliti.)

Na Hrvaškem so v naslednjih tednih in mesecih čistko raztegnili na vse ravni, v drugih republikah pa so istočasno zaostriili pritisk centralnega partijskega vodstva. Vključ temu so tudi mnogi necentralisti skušali hrvaško čistko razumeti kot poseben ali celo potreben obračun s prenapetim hrvaškim nacionalizmom, ki da bi sicer utegnili onemogočiti izvedbo in konsolidacijo konfederativne preureditve. Vzporedna zaostritev razmer v drugih republikah, ki je spremljala hrvaško čistko, pa je bolj daljnovidnim dala slutiti, da je udar proti Hrvatom bil le strateški uvod v širšo staropartijsko in centralistično reakcijo proti začetemu razvoju v konfederativno državno preureditev in proti dopolnjujoči družbeni liberalizaciji.

In res je letos oktobra znova zagrmelo. Po vrsti

(zaključek dr. Žebotovega članka je na 9. strani) ★

BODOČNOST KOROŠKE

Slovenska stran je na oktoberske dogodke, na razbijanje tabel, na osebne fizične napade, itd, reagirala mirno in trezno. To jim je bilo priznано celo s strani avstrijskih oblasti. Glavno delo je prevzel Narodni svet koroških Slovencev, pri čemer mu je Zveza slovenskih organizacij dobro sekundirala. Vložili so protest na zvezno vlado Avstrije in formalno so zaprosili za intervencijo Jugoslavije. Še posebej je napravila dober vtis mednarodna tiskovna konferenca v hotelu Moser v Celovcu, kjer so Italijani seveda uživali na blamaži Avstrije.

Opaziti pa je bilo odsotnost mladih; deloma je iskati razloga v tem, da je pač večina študentov na Dunaju, kjer je Klub slovenskih študentov vložil pismeni protest; razlog pa je seveda tudi v medsebojnih sporih, ko je študentovski dom 'Korotan' tako rekoč ostal brez slovenskih študentov, dočim se Kladivarji zgublajo v manj bistvenih socialnih problemih in nepotrebnih kritikih Mohorjeve družbe.

Danes je očitno dejstvo, da so te zadnje akcije avstrijskim ekstremistom silno škodile. Za Slovence je vse to trenutno boleče, toda vroko so dobili neizpodbitne dokaze o zatiranju manjšine in o nesposobnosti Avstrije to manjšino ščititi pred nezakonitostmi. Gre za celo vrsto dogodkov, kot razbijanje tabel, kjer so na razpolago fotografije storilcev, številke avtomobilov itd, ko niso avstrijske oblasti napravile niti koraka, da bi krivce prijeli.

Kar zadeva reakcijo matične države, pa na žalost kakega premika v stvarnejšo pomoč koroškim Slovencev ne bo. Prva Jugoslavija je pomagala, kar se je dalo pri plebiscitu; kasneje se ni dalo več veliko napraviti, ker se je že začela doba političnih blokov Italija-Avstrija-Nemčija. Današnja Jugoslavija, se posebno v letošnjem letu, še bori s tem, da se ohrani Jugoslavija in da se posebej Komunistična partija obdrži na oblasti. Tako na žalost problem koroških Slovencev ni najbolj nujen, kar pa je zelo škoda, ker je mednarodni položaj danes bistveno ugodnejši. Avstrija je izolirana nevtralna država, brez pomembne vojaške sile; argument za intervencijo preganjanja Slovencev in zaradi nesposobnosti avstrijske države ščititi manjšino, je jasen in neizpodbiten. Odločen protest najprej pri avstrijski vladi in ako potrebno še pri OZN, v skrajnem primeru pa še ultimat, bi hitro napravil red na Koroškem. Vendar, kot kaže, s te strani prave pomoči ne bo. Tipični sta dve novejši izjavi, ki potrjujeta gornje: Magnano, voditelj južnih Tirolcev v rimskem parlamentu: "Čudim se, da nista niti avstrijska niti jugoslovanska vlada tekom zadnjih 17 let ničesar pokrenili za rešitev slovenskega manjšinskega problema in za izpolnitev 7 člena".

Hans Sima, deželni glavar Koroške: "Dokler bo Tito pri življenju, se na Koroškem ni kaj bati"... Videti je da Sima bolje pozna Tita, bivšega avstrijskega prostovoljca kot ga poznajo koroški Slovenci:

Avstrijci imajo radi preganjanja Slovencev in še

posebej radi oktobrskih dogodkov slabo vest, vendar bi bila to še najmanjša skrb; kajti dokler Avstrijci ne dokažejo nasprotnega, moramo Slovenci vzeti kot za dejstvo, da obstoji politika, kot je bilo napisano v glasilu Heimatdiensta:

"Na Koroškem ne bo miru, dokler bosta obstojali dve narodni grupi". Da pri tem federalna vlada in še posebej deželna vlada hočeta ta problem rešiti mirno in v rokavicah, jemajoč Slovence postojanke, kot šolstvo leta 1955, potem znanstveno odkritje Windišarjev, itd, (po drugi strani pa Heimatdienst brutalno) to na stvari silno malo pomeni. Pri škofiji so se zadnje čase tudi pomirili in je govora o mirnem sožitju, toda pri tem upajo, da je Kadrasova politika skozi 40 let krivic že opravila glavno delo ponemčevanja.

Kar Avstrijce skrbi je njihov mednarodni prestiž. To pot je bilo o koroški tragediji veliko pisanega tudi v inozemskih časopisih in ker so bili komentarji v glavnem negativni za Avstrijce, jih to bolj boli kot vse drugo. Koroški Nemec - ekstremist in Slovenec - ren gat namreč pri svojem primitivnem političnem stališču mislita, da je njihova država vzorec demokracije in se silno nerada spominjata, da so leta 1938 volili za nacistično Nemčijo 98%, da so v vojni sodelovali 100% in da so v grozodejstvih po taboriščih, Gestapu, pobijanju talcev še posebej v Jugoslaviji, daleč nadkrivali Nemce; dalje, da med Avstrijci praktično do aprila 1945 ni bilo nobenega odpora proti nacistom; neprimerno manj kot med Nemci samimi. Ako bi Slovenci v inozemstvu spravili skupaj miren protest pred avstrijskimi konzulati, bi bilo za njih konec sveta in bi več veljalo kot protest koroških Slovencev, ki jih do sedaj niso vzeli resno.

Koroške ekstremiste še posebej vznemirja zadeva 300 odpeljanih. Ko so namreč partizani maja 1945 prišli na Koroško, so prav na hitro in po tihem odpeljali 300 ljudi, izbranih po socialno - narodnem kriteriju. Od teh se jih je samo par rešilo, ko so jih partizani izpustili, vse drugo pa je bilo likvidirano. Ta neljub dogodek je povzročil, da je pritisk na Slovence prikrit in perfiden, ker se očitno nihče noče preveč izpostavljati. Tudi govore o ponovni zasedbi Koroške po Jugoslaviji. Kljub temu, da danes povsem logično takega gibanja med koroškimi Slovenci ni, ta teoretična možnost za Avstrijce še vedno obstoji. Prav zato bi nekateri radi slovenski problem na brutalni način čimprej rešili. Da je pa ravno sila lahko vzrok za take drastične rešitve, jim ne pade v glavo; tudi ne pomislijo na to, da v primeru resnega spora, ne bodo več povpraševali prebivalstva, ako so za eno ali drugo rešitev, kajti terorizirani ljudje težko pravilno odločajo o svoji usodi. V bližnji bodočnosti lahko torej upamo, da se bo vsaj del nemško - slovenskih napisov zopet pojavil. Ako se bodo toliko osmešili, da bodo slovenski napisi toliko veliki, kolikor je slovenskih ljudi v posamezni vasi,

je težko reči, Vendar je tudi ta maksimum demokracije a la Avstrija mogoč, saj je bil to eden od predlogov dr. Kreisky-ja. Vsekakor bodo napisali hitro urediti, dabi se koroški problem zopet vrnil v lokalne proporcije, kjer ga je toliko lažje obdelovati.

Tudi v drugih zadevah se lahko pričakuje malo izboljšanja; še posebej se bodo Korošci tolkli po demokratskih prilih leta 1973. ko bo odprta nova slovenska gimnazija: sicer z zamudo od 17 do 120 let, a vendarle!

Bodočnost nam bo prinesla v večji ali manjši meri nadaljevanje dosedanje avstrijske politike, to je, rešiti se slovenskega problema na ta način, da Slovenci tekom ene ali dveh generacij izginejo v več ali manj mirni asimilaciji. Naše upanje stavimo v prvi meri v trdoživost slovenske narodne skupine. Naš Korošec je v zadnjem času pokazal, da se zna braniti. Avstrijska mednarodna pozicija je danes taka, da si ne more privoščiti nasilne germanizacije, proti njej je pa odpor na mestu. Slovencu, danes v Avstriji ne grozi fizična sila niti ekonomska propast. Slovenski človek, še posebej kmet, ni več izpostavljen takim šikanam kot preje. Slovenska krava je ravno tako vredna 16 Sch po kg kot nemška; isto velja za ostale pridelke. Ako se je našlo delo za 150.000 Jugoslovanov v Avstriji, ga tudi za Slovenca Korošca ne bo zmanjkalo. Slovenske narodne organizacije, zaupajoč v svojo pravico, zavedajoč se svojih dolžnosti do naroda, so v stanju braniti naše interese uspešno. Ako pri tem delu ohranimo za bodočo generacijo par deset tisoč ljudi več ali manj, je važno, še bolj pa je pomembno da bo bodoče slovensko jedro kvalitetno, borbeno in neustrašeno. Množica, ki danes navidezno tone v nemškem "kulturnem" morju, se bo v ugodnem momentu prebudila, ako bo Slovincem usoda naklonjena..

★ POVRATEK V CENTRALIZEM IN DIKTATURO

Zaključek članka s strani 7

ostrih govorov in izjav Tita, Kardelja in Staneta Dolanca sta Tito in Dolanc (kot sopodpisnik v imenu Izvršnega biroja ZKJ) razposlala vsem partijskim organizacijam "Pismo", v katerem sta v svečani obliki in zapovedujočem tonu ponovila vrsto znanih partijskih in režimskih pomanjkljivosti, deviacij, napak in polomij, jih naprtila sicer neimenovanim, a jasno označenim "elementom" v partiji, zahtevala, da le-te odstranijo iz partije, republiške partije pa znova podredijo boljševiškem načelu "demokratskega centralizma"; t. j. neprizivni oblasti vrhovnega partijskega vodstva, ki ga v Jugoslaviji sedaj sestavljajo Tito, Kardelj in še nekaj manjših figur kot so Vladimir Bakarić, Kiro Gligorov in drugi. Moč tega neformalnega vodstva temelji psihološko na Titovem osebnem ugledu in legendi, dejansko pa na zanašanju na osebno in interesno lojalnost vodilne generalske klike.

Po objavi Tito - Dolančevega "Pisma" so se sestala ožja in širša partijska vodstva v republikah. Na teh sestankih so načrtno inscenirali že prej izsiljene "ostavke" vodilnih političnih osebnosti v Srbiji, Sloveniji in Macedoniji. V Srbiji sta "odstopila" predsednik in tajnica Zveze komunistov Srbije, Marko Nikezić in Latinka Perović. V Sloveniji so izpodnesli Staneta Kavčiča, predsednika

slovenske vlade, Toneta Kropuška, predsednika slovenskih sindikatov, in Leopolda Kreseta, predsednika slovenske gospodarske zbornice. V Macedoniji pa je kot prvi "podal ostavko" Slavko Miroslavlevski, sekretar macedonske partije. Presenetil pa je odstop Koče Popovića, srbskega člana zveznega predsedstva, staropartijsca, ki je štel v Titov prvotni vodstveni krog. Po eni verziji je on "odstopil", ker da ni hotel nadomestiti odstranjenega Nikezića. Po hrvaškem zgledu so sedaj v teku širše terenske čistke tudi v Srbiji, Sloveniji in Macedoniji.

Nobenega dvoma ni, da je v zaostreni borbi za obvladanje partije in režima v pričakovanju Titovega odhoda sedaj na vrhu staropartijska grupa državnega centralizma in neposredne partijske diktature, ki jo operativno izvajajo prek improviziranih "političnih aktivov" v zveznih, republiških in krajevnih centrih. Na dlani pa je, da je število staropartijskih privrženecv med povojnimi člani Zveze komunistov, kaj šele med nekomunisti, zelo skromno. Odrinjeni predstavniki in zagovorniki državnega, partijskega in družbenega "policentrizma" so mnogo številnejši in neprimerno sposobnejši. Partijski propagandisti in aparatčiki kot sta npr. Stane Dolanc in Andrej Marinc (novi predsednik slovenske vlade), se z njimi ne morejo primerjati. Čudno mora ta čas biti v Ljubljani, Beogradu, Zagrebu in drugod v Jugoslaviji, ko je tam več odrinjenih funkcionarjev in partijcev kot aktivnih...

Vsiljuje se vtis kot da so staropartijski centralisti udarili prehitro in preširoko. Dalj ko bo Tito še živ in prisoben, težje bodo pučistični oblastniki obvladovali nadaljnji razvoj. Ni treba izključiti možnosti, da bo do končnih sprememb, ki bodo določile bodočnost narodov in republik Jugoslavije za potitovsko dobo, šele prišlo.

DR. CIRIL ŽEBOT

● KAVČIČEV PADEC (Nadaljevanje članka s 4. strani)

in je delal na okrajni zadružni zvezi v Celju, v kmetijsko proizvajalni poslovni zvezi Šmarje pri Jelšah ter je bil direktor kmetijskega gospodarstva Jelšingrad. Član Zveze komunistov je postal s 17 leti in je zadnjih 12 let opravljal vrsto političnih funkcij. Od sekretarja občinskega komiteja ZK se je povzpел do predsednika okrajnega odbora Socialistične zveze, sekretarja okrajnega komiteja ZK Celje in sekretarja občinskega komiteja ZK Celje. Leta 1965 je bil izvoljen za člana CK ZK Slovenije, naslednje leto za člana izvršnega komiteja in leta 1968 za sekretarja Centralnega komiteja.

Slovenska skupščina je 27. novembra izvolila Andreja Marince za novega predsednika izvršnega sveta Slovenije. Protikandidatov ni bilo in nihče se ni vzdržal, kaj šele da bi glasoval proti. V novi vladi so v glavnem stari člani, a Marinc je obljubil, da bo po volitvah naslednje leto temeljito prerešetal sestavo izvršnega sveta.

MILOŠ MINIĆ je postal novi zunanji minister Jugoslavije. Član SKOJa od 1935, partije od 1936, mož trde roke, hladne narave, brez smisla za humor, ki se je ves čas vojne skrival v jami sredi popolnoma obvladanega terena od četnikov in od tam deloval ilegalno. Javni tožilec proti Draži Mihailoviću 1946. Zavzemal visoke partijske in upravno-politične funkcije. S prihodom novih generacij 1. 1969 s položaja predsednika skupščine Srbije potisnjen v ozadje. Star 58 let.

PAPEŽEVA NEZMOTLJIVOST

V zadnjih številkah KLICA TRIGLAVA je bilo tu in tam razbrati, da list doživlja tudi kritiko. Ne gre mi za to, na kaj se nanaša in v koliko je upravičena, marveč za to: če jo že doživljate, potem naj bo ena še od mene, in sicer k članku o patrijarhu Atenagoru v julijski številki (KT 397).

Ne kakor bi se ne strinjal s tem, kar pravi uredništvo o osebnosti in o zaslugah tega patrijarha. Toda v preveliki gorečnosti za zedinjenje fantazirate nič manj kot o umaknitvi dogme o papeževi nezmotljivosti. No, ta je bila pa malo predebela! Utopičnost te misli sicer uvidevate, tam kje priznavate, "da je Cerkev sila težko, če že ne nemogoče, umakniti dogmo o papeževi nezmotljivosti, ko je ta že enkrat bila proglašena", ampak - kaj takega bi vam še v glavo ne smelo pasti. Le kaj bomo morali še brati v teh zmedenih časih? Bilá je proglašena kot od Boga razodeta resnica, neovrgljivo utemeljena v sv. pismu. Poleg tega je to tudi važna resnica, mnogo bolj važna kot izgleda, da jo smatrate vi. "Vse do 1. Vatikanskega koncila je bila ta nezmotljivost pridržana via facti cerkvenim zborom". . . Kaj še? Cerkveni zbori so sploh le cerkvenopravna ustanova in sploh niso absolutno potrebni. (Več o tem gl. knjigo monsignorja Ukmarja "Kratka zgodovina cerkvenih koncilov"). Jasno, da ne, saj če bi bili, je prvo to, da bi se morali v določenih časovnih presledkih redko vršiti, pa se niso nikoli, marveč so bili vedno le priložnostni dogodki in vedno je bilo odvisno le od papežev, ali jih hočejo sklicati ali ne. Celih 400 let ni bilo nobenega koncila, a koliko zmot so papeži v tem času na svojo roko obsodili! Tega se zaveda že sv. Avguštín, ko pravi: "Mnogo več zmot je bilo obsojenih izven koncilov kot v koncilih". Ali Vam ni nič znan spor med sv. Ciprijanom in papežem Štefanom I., ali Vam ni znan rek sv. Avguština "Roma locuta - causa finita", ali niste pomislili, da je Pij IX. 12 let, preden je bila proglašena njegova nezmotljivost, ex cathedra definiral Marijino brezmadežno spočetje? Kako je bilo to mogoče? Le tako, da je bila papeževa osebna nezmotljivost že takrat za vsakega človeka, ki ima količkaj soli v glavi, nekaj samo ob sebi umevnega. Škof Štrossmayer se je s svojimi protiargumenti izkazal zelo malo brihtnega. Da ni bistveno, da mora biti prav rimski škof nezmotljiv; bistveno da je le, da je Kristus glava Cerkve in da sv. Duh vodi in uči Cerkev? Že, že, toda Kristus in sv. Duh nam ne govorita iz nebes tako kot je Bog Oče spregovoril ob Iezusovem krstu, marveč nam govorita po ljudeh, ki jih je Jezus postavil. Vprašanje je, po katerih? Nikakor ne po cerkvenih zborih, marveč po Petru in njegovih naslednikih. Proti tej trditvi mi je neki sobrat poudarjal apostolski zbor v Jeruzalemu. Toda to gre umevati le kot zgodovinsko poročilo, nikakor pa ni bila s tem ustanovljena kaka dogma, da se morajo taka vprašanja vedno reševati le na ta način.

V začetku članka navajate besede Vašega predavatelja: "Kaj se še obiramo in zakaj sami v dejanju ne pokažemo, da nismo samo na jeziku za krščansko edinost, ampak

da se skupaj s pravoslavnimi smatramo za ude krščanske Cerkve" : . . .

Toda tega predavatelja bi vprašal, ali smo se mi ločili od njih ali oni od nas? Oni! Torej je njihova stvar, vrniti se k nam, ne pa naša, k njim. Cerkev ni zaprla vrat še nobenemu človeku resnično dobre volje. Izgubljenega sina v evangeliju je oče sicer objokoval, ni pa šel za njim. Čemu naj bi tudi šel, ko pa je sin očitno pokazal, da mu očetovo nadgospodstvo priseda! Podreditev, podreditev, ne pa le bratsko objemanje in obiski v Carigradu, odnosno v Vatikanu. Vse, kar je manj kot podreditev ali vsaj korak v smeri podreditve ni nič. "Če ob papeževi podobi obesite na steno tudi podobo patrijarha Atenagore" . . . Nekateri hočejo še več: da bi se celo v mašni kanon poleg imena vladajočega papeža postavil tudi ime vladajočega pravoslavnega patrijarha! Po Kristusovi določbi pa je skupni poglavar Cerkve eden, ne dva. Ostali škofje so le poglavarji delnih Cerkva, in tudi tole v kolikor in dokler so podrejeni papežu. Čim mu to podrejenost odrečejo, izgubijo tudi kot poglavarji delnih Cerkva svojo legitimnost. Tako so jo izgubili odpadli patrijarhi, to se pravi, da je legitimni poglavar ločenih kristjanov papež, ne pa "ekumenski" patrijarh. "Pot do edinosti je le ena: povratek nekatoličanov v katoliško Cerkev", tako je izjavil Pij XI.

"Ko sta oba poglavarja umaknila škandalozno ekskomunikacijo iz 1. 1054" pravi Vaš predavatelj. Naj bi se točneje izrazil, na kateri strani je bila ta ekskomunikacija škandalozna, ker sicer izgleda, da hoče reči: na obeh. V resnici pa na rimski strani ni bila prav nič škandalozna, marveč le dejanje doslednosti, tiste doslednosti, ki jo v današnjem vodstvu Cerkve žal pogrešamo. Mnogi "progresivni" duhovniki in teologi bi morali biti že zdavnaj suspendirani in ekskomunicirani, pa še vedno sedijo na svojih stolčkih. Ena izmed njihovih herezij, in izgleda da tudi Vašega predavatelja, je tudi ta, da je bila poprej vseh razkolov in odpadov kriva Cerkev sama, ker "ni znala prav postopati, ker ni bila pripravljena na dialog" . . . itd. "Moral je priti šele papež Janez, da je odprl okna in vrata" . . . Da, papež Janez! Bolj kot premišlujem njegovo papeško delo, bolj se mi razodeva kot, sicer, dobrodušen, a lahkomišeln starček. On si je marsikaj predstavljal preveč na lahko in nikakor ni bil na višini Pija XI, in Pija XII. Njegov koncil današnjega obupnega stanja sicer ni ustvaril, toda povod je dal. Sklicati koncil je bilo kakor odpreti vrata norišnice in izpustiti njene prebivalce na svobodo. In papež bi bil to lahko predvideval. Koncil je imel v mislih že Pij XII. takoj ob svojem nastopu, a potem se po resnem preudarku menda ni mogel k temu odločiti, ker je slutil, kaj bi iz koncila nastalo. In njegove slutnje so potrdili dogodki. Jaz sem do grla sit "ekumenizma", "božjega ljudstva", "dialoga", "verske svobode", "pluralizma" "odgovornega roditeljstva", "demitologizacije sv. pisma", "kolegijalnega vodstva Cerkve",

"soodgovornosti v Cerkvi," anticelibatnega gibanja, zahteve po ženskah duhovnicah, rahljanja spolne morale; vse to je sad koncila. In tudi to, kar je koncil pozitivnega prinesel, ni bilo ravno neobhodno potrebno in to bi bili verjetno prej ali slej učakali tudi brez koncila, na primer uvedba domačega jezika pri liturgiji; in to ni prineslo res takih koristi, kot so nekateri pričakovali. Kardinal Doepfner je pred kratkim tožil, da se kljub vsem naporom Cerkve, da bi sv. mašo z domačim jezikom in s preureditvijo oblike čim bolj približala ljudstvu, udelež-

D. K.

KAM ZDAJ, AMERIKA?

Odgovor na to vprašanje zavisi v veliki meri od odgovora, zakaj je predsednik Nixon na novemberskih volitvah zmagal s tako večino.

Zdi se, da je rezultat volitev predvsem izraz zvestosti ameriških volilcev. Kako sicer si moremo razlagati tako prepričljivo zmago človeka, ki nikdar ni bil in nikdar ne bo "popularni junak"; ki se nikdar ni znal in se nikdar ne bo znal približati množici na način, ki je mešanica neke resnične humanosti, s ščepcem demagoške preračunanosti; na način torej, ki je klasična formula za političen uspeh.

Nixon sam, je po volitvah izjavil, da je bila njegova zmaga zagotovljena v trenutku, ko je Demokratska stranka imenovala senatorja McGoverna za svojega kandidata.

To brez dvoma drži, toda v čem je resnična vsebina te izjave? V čem je tisto bistvo McGovernove politične filozofije, ki je bilo večini ameriških volilcev tako odvrtno, da so raje glasovali za človeka, ki mu nekateri očitajo, da sploh nima nobene filozofije, temveč le ambicije?

ELITISTIČNA PSEUDOARISTOKRACIJA

McGovern si je ves čas kampanje, ali pa vsaj potem, ko so bile prve napake že za njim, prizadeval, da bi se ljudem predstavil kot globoko moralen, celo globoko religiozen, iskren in pošten kandidat. Vsega tega mu v resnici tudi nihče ni odrekal. Mož je gotovo poštenjak, z globokimi moralnimi načeli in čustvi. Toda, kot si Amerika ne želi vsemogočne vlade, vlade, ki bi imela svoj odgovor na vsako vprašanje, tako si tudi v osebnosti predsednika ne želi neke absolutnosti, ker vidi v tem seme možne diktature.

McGovern, tako so govorili ljudje, je preveč "kunščen". Za vse ima odgovor: za vojno v Vietnamu, za domače družbene probleme, za vzgojo otrok, o splavu in amnestiji. In če mu ne verjameš, če mu ne pritrjuješ z njegovimi pristaši, si bedak...

To je samo "bedakova" ocena dejstva, da se je okrog McGoverna zbrala nekakšna intelektualna "elita", že pred tem dobro poznana po idejah, s katerimi je pričela splošno ofenzivo na vse tradicionalne vrednote ameriške družbe, od patriotizma do seksualne prakse ter s

ba pri njej ni povečala, marveč povsod občutno padla.

Da se za zaključek vrnem še enkrat k zadevi pravoslavni: popolnoma se strinjam z mnenjem svojega nekdanjega profesorja cerkvene zgodovine, ki je dejal: "Sladki rimski jarem jim je začel prisediti, zato je pa nekoliko pozneje padel nanje veliko hujši jarem - turški jarem, Nemešis historica."

Revd. DR. FRANC FELC

/ Na gornji dopis č.g. dr. Felca se nanaša drugi uvodnik/

temi idejami vdrla v vsa področja intelektualnega življenja, v umetnost, na univerze in - kar je najvažnejše: v tisk in radio - televizijo.

Osnovna motivacija: te elite je bila v spoznanju, da je bila ameriška družba, do njihovega nastopa - v bistvu nepravilna, zla, ali, če hočete, pokvarjena družba, ki je zagrešila svoj najhujši zločin nad črnim delom ameriškega prebivalstva.

Rezultat te "fiksne ideje" je bil nekak političen mazohizem, ki je dobil svoj konkreten izraz v skoraj popolnem ignoriranju vseh drugih problemov in slednjič - med samo kampanjo - tudi v tistih najradikalnejših McGovernovih predlogih, ob katerih se je večina Američanov prišla za glavo.

Zaman so bila vsa prigovarjanja, da mora biti osnova stranke in kampanje mnogo širša; da so poleg črncev, homoseksualcev, skrajnih levčarjev, anarhistov, pa koristnih budal, še drugi segmenti ameriške družbe s povsem upravičenimi težnjami in zahtevami.

Zaman je bilo dopovedovanje, da ljudje, ki si želijo "reda in zakona", niso rasisti, temveč navadni državljanji, ki so se naveličali živeti za zaklenjenimi vrati; ljudje, ki so se naveličali večnega strahu, kaj se bo zgodilo z ženo ali hčerko, če se vrne domov v temi; ljudje, ki so se naveličali plačevati vedno višje davke za vse mogoče socialne eksperimente, s katerimi se okoriščajo vsi, samo ne tisti, ki zanje prispevajo z žulji svojih rok. Zaman je bili opozarjanje, da so ljudje z vsemi temi problemi, živeči v skromnih domovih sredi starih mestnih sosesk, naveličali pridigovanja in opominov liberalnih intelektualcev, ki živijo v udobnih predmestnih rezidencah (katerih si črni ne morejo privoščiti) ali pa v luksuznih stanovanjskih blokih, kjer jih s svetom okrog njih veže samo hodnik in dvigalo.

Ameriški delavec do črncev ni nezaupljiv zaradi njihove polti, temveč iz enostavnega razloga, ker vidi v njem tekmeča za delovno mesto ali za boljši položaj v podjetju. Načelno nima nič proti temu, da hodijo njegovi otroci v šolo s črnimi otroci; ne vidi pa nobenega smisla v odredbi, da se morajo njegovi otroci z avtobusom voziti v šolo nazaj v iste mestne predele, iz katerih si je z velikim naporom in žrtvami pomagal na bolje, ne zato,

da beži pred črnici, temveč predvsem zato, da bi imeli nekaj zelenja in dreves, ne pa le cement in asfalt in "telegrafenštange".

Njegov poglavitni problem je predvsem problem družine, ki ga obdaja; za reševanje družbenih problemov nima časa, ne kvalifikacij in vse, kar zahteva in pričakuje, je, da ga zaradi skrbi za samega sebe in svojo družino, ne zmerjajo z rasistom in fašistom.

Vse to pa velja še posebej za ljudi, ki so obenem tudi pripadniki ene ali druge narodnostne skupine. Tudi tu se je njihova naravna in povsem razumljiva težnja, da živijo v čim bolj strnjjenih soseskah, razlagala z rasizmom. V resnici so med omenjeno "elito" ljudje, ki so prepričani, da predstavljajo jedro ameriškega rasizma prav narodnostne skupine.

Nedoslednost, dvoličnost teh "elitnikov" in ves njihov ciničen prezir položaja, v katerem se je znašla velika večina Američanov, zlasti v mestnih centrih, je razviden prav v vprašanju šolske integracije. Večina najglasnejših zagovornikov integracije javnih šol za vsako ceno in prevažanje otrok z avtobusi, se je namreč temu problemu izognila na najenostavnejši način: svoje otroke pošiljajo v ekskluzivne privatne šole. Takih primerov je nešteto. V samem Washingtonu velja to za senatorje: Kennedija, McGoverna, Muskija, celo vrsto poslancev, za nameček pa še za najbolj poznanega črnega žurnalista in mestnega župana, ki je tudi črnc. Krona te cinične dvoličnosti pa brez dvoma pripada žurnalistu Nicholasu von Hoffmanu, ki je na vprašanje, zakaj v nasprotju s svojim pisanjem, pošilja svoje otroke v zasebno šolo, odgovoril: Zato, ker nočem, da bi moji otroci trpeli zaradi moje socialne filozofije...

VIETNAM

In slednjič, ta elitistična struja, ki jo je v ameriško politično življenje na najvišji ravni vpeljal John F. Kennedy, nosi največ odgovornosti tudi za najtežji križ sodobne Amerike - vietnamsko vojno.

Ko je Kennedy svetu razglasil, da je nastopila "nova generacija" Američanov, se je ta elita zbrala okrog njega. Bili so to ljudje, ki so bili v resnici med najmočnejšimi intelektualci Amerike, zgrajeni, odločni, iz najboljše družbe in šole, skratka - ljudje, ki jim je bilo usojeno, da vodijo.

Kennedy, seveda, je podedoval politično strukturo Trumana in Eisenhowera, v kateri je bila zunanja politika odločilno speljana v ideološke kanale, z manjšim podarkom na izključno ameriških interesih.

Po svojem dunajskem sestanku s Hruščovim, kjer mu je Nikita nedvoumno pokazal svoj prezir do "intelektualne elite", se je Kennedy odločil, da je Vietnam najprimernejše mesto, kjer bo temu ruskemu "kmetu" lahko pokazal polno moč svoje intelektualne falange.

Seme ameriške tragedije v Vietnamu, je bilo torej položeno s to prvo, zgrešeno, odločitvijo: glavni namen intervencije naj bi bil, naučiti Hruščova "kozjih molitvic", ne pa pomagati vietnamskemu narodu.

Kako tragično je odpovedala ta Kennedijeva elita, (ki jo je podedoval Johnson in kasneje McGovern), je razvidno iz dveh dejstev:

a) kasnejša kubanska kriza je ni izučila, da je bil Hruščovljev položaj nevzdržen predvsem zaradi prevetkih razdalj in - da bi moralo to veljati tudi za ameriški položaj v Vietnamu, in

b) da je v nasprotju s svojim današnjim govorenjem o "nemoralnosti Nixonove vojne" - kot bi jo nosila luna, sledila svojim "nezmotljivim idejam in preračunavanjem", ne da bi se zavedla, da je neka točka, kjer se neha politična ekspeditivnost in pojavijo - moralna vprašanja.

Nixon pa je v vprašanju vietnamske vojne presekal gordijski voz in jo s tem pripeljal do praktičnega konca, vsaj kar se ameriške udeležbe tiče, sebi pa zagotovil še štiri leta, v katerih mu bo morda - tako upa - uspelo odstraniti še drugo kritično žarišče sveta: krizo na Srednjem vzhodu.

Vprašanje moralnosti ali nemoralnosti vietnamske vojne, Nixona ni zanimalo. Bil bi slab politik, če ne bi ponavljal trditve, da je v bistvu nemoralna vsaka vojna.

Čeprav pa je v času Johnsonove vlade smatral ameriško intervencijo za upravičeno in tega tudi danes ne taj, je vendarle spoznal, da je postalo to vprašanje, zaradi že omenjene osnovne zgrešenosti namena, - tako zapleteno, kritično in v resnici nerešljivo, da je bila edina pot - ven. "Ven" pa ne na način, kot ga je predlagal McGovern: z repom med nogami, temveč na način, ki se ga ne bo treba sramovati Ameriki, Južnemu Vietnamu pa ne bati, kot popolne udaje. Že iz osnutka sporazuma s Severnim Vietnamom, pa se zdi, da je Nixon pri tem dosegel več, kot je bilo pričakovati.

Res je, da mu to ni uspelo v tako kratkem času, kot je to morda sam pričakoval leta 1968. Toda njegova prizadevanja so bila trda, resna, vztrajna, iskrena in resnična. Ameriška javnost je pri tem pokazala zrelo razumevanje in potrpežljivost ter mu zaupala, da stvar izpelje do konca.

Med kampanjo se je ob tem tudi pojavilo vprašanje: ali bi ne bilo mogoče iste pogoje doseči pred štirimi leti in s tem prihraniti okrog 20 tisoč ameriških življenj. Dejstvo pa je, da je Hanoi šele 8. oktobra, ko je tudi tam prevladalo prepričanje, da bo na volitvah zmagal Nixon, pristal na to, da se pri reševanju vietnamske krize vojaška vprašanja ločijo od političnih in s tem omogočil, da so pogajanja prišla z mrtve točke, na kateri so obtičala že pred dolgimi meseci. Z drugimi besedami, kapituliral, če naj uporabimo ta izraz, je Hanoi in ne Washington. Kapituliral pa je pod pritiskom totalnega bombardiranja in miniranja pristanišč, torej pod pritiskom kritične odločitve, ki jo je napravil Nixon kljub temu, da je s tem tvegaval ves politični kapital, ki mu ga je prinesel obisk v Peking in nameravani obisk v Moskvi.

PROTEST:

V tem pa je tudi odgovor na vprašanje: odkod tako prepričljiva Nixonova zmaga?

Američani imajo dober spomin. Njihov glas 7. novembra, je bil zato glas protesta proti prizorom, ki so se v preteklih štirih letih odigrali na ameriških ulicah; protest proti komunističnim zastavam in proti tisti rdeči kombineži, ki je v Chicagu zamenjala ameriško zastavo;

(Nadaljevanje članka je na 15. strani) ●

TRETJA JUGOSLAVIJA

Od političnega sodelavca

Vane Ivanović je nedavno izdal drugo knjigo 'DEMOKRATSKE JUGOSLAVIJE', ki je plod nadaljevanja razprave o bodočnosti Jugoslavije, pri kateri sodeluje več-je število emigraciji poznanih javnih delavcev. Pri obeh knjigah so sodelovali Božidar Vlajić, Ilija Jukić, Kosta St. Pavlović, Dušan V. Popović, Žarko Pecić, Branko Pešelj, Vane Ivanović, Vladimir Predavec, Marko Milunović, Desimir Tošić, Evgenije Jurišić, Ljubo Sirc, Dušan Pleničar, Negovan Rajić, Alojzij Zupan in Nenad Petrović. Pri prvi knjigi leta 1970 sta sodelovala tudi sedaj pokojna Ivan Avsenek in Živko Topalović. Novi pri drugi knjigi so Franjo Seklec, Boško Vračarević in Ciril Žebot. Obe zbirki se bavita z Ivanovičevim načrtom demokratske Jugoslavije, ki se je prvič pojavil leta 1967. Medtem ko predstavlja prva knjiga nekako splošen odjek na načrt, zahaja druga knjiga že bolj v podrobnost - obenem pa, v luči dogodkov v Jugoslaviji, postavlja vprašanje možnosti obstoja Jugoslavije in analizira argumente za in proti skupni državi. Objavljena snov je razdeljena na tri dele odnosno štiri, ako vzamemo v poštev ponovno objavo originalnega besedila načrta. Prvi del obsega mnenje enega Srba (Božidara Vlajića), enega Hrvata (Ilije Jukića) in enega Slovenca (Franja Sekolca) o nujnosti jugoslovanske skupnosti. Drugi del obsega izbrane teme, ki kažejo da sodelavci pri tej razpravi posvečajo pozornost problemu, s katerimi se pečajo doma. Npr.: Ivanović: Devize; Predavec: O ustavnih spremembah; Tošić: Komentar k problemu zunanje politike; Ivanović: Odnosi z Ameriko in Sovjeti; Petrović: Bujenje nacionalizma pod komunističnim režimom. V tem delu sodelujejo še Boško Vračarević (Rendez-vous z zgodovino), Branko Pešelj (Narodno predstavništvo v demokratski Jugoslaviji), Ciril Žebot (Potrebna razlikovanja), Marko Milunović (Potrebna je hitra in modra sprememba) in Evgenije Jurišić (Bodočnost Jugoslavije). K tem prispevkom je dodan še izvleček iz doslej neobjavljenih spisov Josipa Broza Tita izpred 1941. leta, ki jih je letos objavila beograjska POLITIKA. Izvleček se nanaša na Titovo stališče o mednacionalnem vprašanju, vprašanju enakopravnosti narodnih skupin in vprašanju sodelovanja z nekomunisti, ki ga je imel v novembru 1936. leta. Tretji del obsega pripombe k poedinim točkam Ivanovičevega načrta, ki jih je stavilo trinajst udeležencev "okrogle mize".

Na koncu knjige, ki obsega svojih 185 strani teksta, urednik Vane Ivanović daje nekatere zaključne pripombe, ki jih je dobro povzeti že na samem začetku pregleda posameznih prispevkov.

RAZLIKE V POGLEDIH

Predvsem se sodelavci te zbirke ne želijo predstavljati kot predstavniki katerekoli skupine, odbora ali pokreta. Njim gre predvsem zato, da njihove ideje in razprave o idejah povzročijo resno razmišljanje med ljudmi doma.

Kar se tiče Jugoslavije, se vsi strinjajo, da je obstoj

skupnosti narodov Jugoslavije potreben, toda ne za vsako ceno. Nadaljevanje enopartijskega monopola je previsoka cena. Čeprav so prišli vsi do racionalnega zaključka, da je delitev v posebne suverene države Srbov in Hrvatov docela nesprejemljiva nele za ta dva naroda, ampak tudi za Slovence, Makedonce in bosansko-hercegovski muslimane, pa nima skupnost narodov Jugoslavije nobenega izgleda, da bi se obdržala, ako ne bi bila enakopravna nele v pogledu posameznikov napram drugim posameznikom ampak tudi med narodnimi skupinami.

Tu pa prihaja med sodelavci do gotovih razlik. Eden od njih (Pecić) npr. ne šteje Makedonce med "ustavne" narode Jugoslavije, dokler se za to v svobodi ne izjavi večina Makedoncev.

Večina sodelavcev smatra, da medtem ko morajo bosansko-hercegovski muslimani enakopravno sodelovati pri ustvarjanju skupnosti, ne morejo imeti pravice do samoodločbe in npr. proglasiti svojo posebno suvereno državo, ker jim to teritorialno ni mogoče. Zato tudi ne morejo sodelovati pri odločitvi, katere posle naj prevzamejo države-članice in katere naj ostanejo v pristojnosti skupnosti.

Čeprav je pravica do samoodločbe priznana kot stalna pravica, kateri se nek narod ne more odreči, nekateri sodelavci smatrajo, da ni primerno niti teoretsko ustvarjati "državo na odpis".

Različni so tudi pogledi glede policentrizma, tj. razpršitve zveznih organov po državah-članicah.

Zadnja Ivanovičeva pripomba se nanaša na pomanjkanje debate o gospodarskih problemih in zunanji politiki.

Potrebo po debati poudarja urednik tudi v svojem uvodu, ko govori o skupnem prepričanju, ki je vodilo sodelavce pri razpravljanju njegovega načrta. Vsi so prepričani, da bi zveza narodov Jugoslavije, ki bi bila zasnovana na lojalnem sporazumu in enakopravnosti njenih narodov, predstavljala najsigurnejše jamstvo za zaščito interesov tako celote kot vsakega posameznega naroda; da bi bila taka zveza narodov Jugoslavije obenem tudi čuvar svobode in dostojanstva vsakega državljana kot poedinca. Prepričani so, da bi bila v taki zvezi možna samo ena demokracija vredna tega imena - t. j. pluralistična demokracija, a da ta demokracija ne more obstojati brez svobode, informirane in objektivne javne razprave, ki edino lahko ustvari prosvetljeno in napredno javno mnenje. Gre za temeljne probleme, katerim se nihče v Jugoslaviji, noben politični program niti posameznik ne more izogniti. Naši problemi, pravi urednik knjige, so zelo težki in zanje ni niti enostavnih niti trajnih rešitev. Naše probleme je treba odprto debatirati in iskati zanje rešitev, katere bi bilo mogoče svobodno sprejeti in stalno podrežati javni in svobodni razpravi in javni

kritiki. Ko govorimo o pluralistični demokraciji in svobodnih sklepih posameznikov, krajevnih ali narodnih kolektivov, to niso prazne besede. Noben pokret, nobena ideologija, nobena revolucija in noben vroč patriotizem ter šovinizem ni sposoben v interesu nečesa "višjega" nadomestiti svobodno izraženo voljo posameznega človeka, da skupno z drugimi enakomiselnimi poedinci v družbi odloči, kako bo živel.

O NUJNOSTI "SKUPNOSTI"

V prvem delu pod tem naslovom se nahajajo trije prispevki: Božidar Vlajić - "Za zajednicu naroda Jugoslavije," Ilija Jukić - "Preobračaj Jugoslavije u slobodnu zajednicu" in Franjo Sekolec - "Razlogi za treznost." Kot rečeno, tu gre za mnenje ena ga Srba, ena ga Hrvata in enega Slovenca o nujnosti skupnosti jugoslovanskih narodov.

Srb Božidar Vlajić, ki je obenem tudi najstarejši sodelavec v tej razpravi, pravi med drugim: "Da je unitaristični kroj za organizacijo narodov Jugoslavije izključen, je danes docela nepotrebno debatirati. Čeprav je možno včasih srečati skupine, katerih pripadniki se tudi po narodnosti čutijo Jugoslovane, je treba kot zgodovinsko dejstvo upoštevati, da obstojajo štirje narodi z nacionalno zavestjo. To so: Srbi, Hrvati, Slovenci in Makedonci (pri katerih je proces integracije v končno izgrajen narod še vedno v razvoju). Demokratska zavest in javna moralnost zahtevata zato od navedenih narodov, da brezpogojno priznajo drug drugemu pravico do narodne samoodločbe. Na podlagi te pravice, vsak od narodov Jugoslavije - Srbi, Hrvati, Slovenci in Makedonci - se lahko sklicujejo na to pravico in zahtevajo odcepitev ter ustvaritev popolnoma neodvisne države." Vlajić pravi, da se v praksi samo pri Hrvatih pojavljajo resnejše težnje po odcepitvi in da se zato vprašanje nadaljnjega obstoja Jugoslavije dejansko nanaša predvsem na vprašanje odnosov med Srbi in Hrvatimi, ki po svojem številu presegajo ostala dva naroda - Slovence in Makedonce. Zato morajo Srbi in Hrvati dobro premisliti to vprašanje. Srbi niti ne morejo niti ne želijo oporekati Hrvatom pravice do odcepitve. Toda sporazum o načelih ni zadosten, ako ne dobimo jasne in prave slike o postopku, po katerem se oddvojitve Hrvatov lahko izvrši. Srbi in Hrvatje živijo pomešani in prepleteni na širokem in dolgem geografskem pasu. Kako naj se potem potegnejo mednarodno-pravne meje med suvereno Hrvatsko in Srbijo, ako ne gre za razmejitev med državami-članicami v federaciji, vprašuje Vlajić in nadaljuje:

"Hrvati imajo pravico do narodne samoodločbe, toda po pravni vsebini te pravice ne morejo v meje svoje suverene nacionalne države zajeti tudi gosta naselja Srbov, ki bi v skladu s to isto pravico zahtevala, da se jim dovoli ustanoviti posebno zahodno-srbsko državo, vkolikor bi jim bila teritorialna kontinuiteta s Srbijo onemogočena. Hrvati bodo sami in svobodno odločili o izvršitvi pravice do narodne samoodločbe. Mi vsi ne-Hrvati, a Srbi v prvi vrsti, bomo tako voljo hrvatskega naroda spoštovali. Vse kar mi, Srbi, lahko storimo je to: da poskušamo Hrvatom

dokazati, da je skupnost prav toliko koristna za njih kot za nas. Toda če pade njihova končna odločitev o razdelitvi, mi ji ne bomo nasprotovali. . . Zahteva po izvršitvi pravice do samoodločbe s strani Hrvatov logično vodi do samoodločbe Srbov. A to v krajni liniji pomeni razbitje Jugoslavije. Ni potrebna kaka posebna živa domišljija, da se prikaže težke posledice, ki bi jih imela sprožitve razpada Jugoslavije. Naj bo že resnica še tako mučna, mi vsi -Hrvati in ne -Hrvati - jo moramo videti v vsej svoji popolnosti. In to kar vidimo, moramo eni drugim pošteno in mirno povedati. . . Mednarodnopravno razmejevanje suverene Hrvatske in Srbije bi se automatsko spremenilo brez pomišljanja enih in drugih, to se lahko reče, v splošno obračunavanje, katerega začetek se da videti, toda ne konec. Če kje, tu bi se v praksi pojavil zakon o neizbežnosti 'eskalacije' "

Vlajić predvideva, da bi prišlo do tujega vmešavanja. Predvsem imajo vsi narodi Jugoslavije svoje sosede, ki ko maj čakajo, da gre Jugoslavija na boben in da sprožijo svoje teritorialne zahteve. Po svojem geopolitičnem položaju pomaga Jugoslavija vzdževati ravnotežje med Vzhodom in Zahodom in nihče ne more imeti iluzij, da bi se Sovjeti zadovoljili samo z vzhodnim delom države in prepustili zahodni del in Jadransko morje Zahodu. Ako bi se Zahod želel vmešati, da obdrži svoj vpliv, - kar je malo verjetno - bi Hrvatska in Srbija postali nov Vietnam.

Kar se Srbov tiče, oni so v isti državni skupnosti lahko samo, ako Jugoslavija ostane. Kako morejo torej neki Srbi kar tako zlahkoto preko ideje o celokupnosti Jugoslavije? Po drugi strani bi Srbi v Hrvatski nikdar ne sprejeli status manjšine. A kaj bi se zgodilo z Bosno in Hercegovino kot posebno enoto? Kakšno stalosče bi zavzela tam hrvatska iredenta? Kaj bi se zgodilo v Vojvodini, kjer živi poleg hrvatske manjšine tudi zelo samozavestna madžarska manjšina? Kakšen bi bil položaj Makedonije, ki bi bila še bolj izpostavljena rovarjenju iz Tirane in Sofije? A kaj naj se reče o Kosovu, kjer so Albanci prigrabili vodilni politični in družbeni vpliv? In kdo bi držal oblast v samostojni in suvereni Hrvatski z ozirom na skrajne hrvatske nacionaliste, ki bi slavili svojo zmago? Docela je zgrešeno trditi, da je Jugoslavija leta 1918/19 nastala kot umetna tvorba mirovnega sporazuma v Parizu. Kaj bi se zgodilo s hrvatskimi in slovenskimi deželami, da ni prišlo do Jugoslavije? Mar jih ne bi doletela usoda poraženih delov habsburške monarhije - Avstrije in Madžarske? Ena stvar je izven dvoma: ako narodi Jugoslavije ne pokažejo solidarnosti enega do drugih, neusmiljena zgodovina jih bo potisnila v solidarnost v skupni bedi.

NEVARNOST DRŽAVLJANSKE VOJNE

Hrvat Ilija Jukić ugotavlja na začetku, da ni nobenega dvoma, da si ogromna večina Hrvatov danes želi samostojno državo, ki bi na današnjem ozemlju Jugoslavije zajela vse Hrvate in muslimane - smatrajoč muslimane za Hrvate. Pri tem je več zaprek. Medtem ko bi radi Hrvati v samostojno Hrvatsko vključili lepo število Srbov na področju zunaj stare Srbije, tega ne želijo niti Srbi niti oni iz stare Srbije. Tudi večina muslimanov v

Bosni in Hercegovini ni posebno naklonjena hrvatskim zahtevam po Bosni in Hercegovini. Velika večina muslimanov želi svojo lastno edinico v okviru Jugoslavije, ki bi bila urejena na federalni ali konfederalni osnovi. V slučaju, da bi Hrvati hoteli izpolniti svoje težnje nasilnim putem, bi bili Srbi v dosti boljšem položaju, ker srbska naselja v Hrvatski, bosanski Krajini in severni Dalmaciji delijo Hrvatsko na dvoje. Tudi grožnje o povezavi z Arnavti, Madžari in Bolgari proti Srbom bi bolj malo pomagale, ker ne bi jemale v obzir Rusije in Zahoda in njihovih računov. Hrvatski ekstremisti instinktivno čutijo, da nimajo moči, da bi dosegli svoj cilj, pa bodisi nudijo Sovjetom kopnene in pomorske baze v zameno za pomoč ali pa upajo, da bo prišlo do neodvisne Hrvatske potom nekega ameriško - sovjetskega sporazuma o razdelitvi Jugoslavije. Oni, ki upajo v sovjetsko pomoč, ne jemljejo v poštev, da Sovjeti niso nikdar držali svojih obljub. Ako jih niso držali napram močni Ameriki in Angliji, kako bi jih držali napram peščici ustaških bednikov. A kar se Amerike tiče, je značilen odgovor, ki so ga dobili neki srbski predstavniki, ki so hoteli videti Nixona pred njegovim odhodom v Jugoslavijo. Podpredsednik Agnew je na njihove tožbe čez Titovo politiko proti Srbom rekel, da bi bilo Ameriki dosti lažje delati v Jugoslaviji v korist svobode, ako bi obstajala sloga med predstavniki narodov Jugoslavije, ki žive v svobodnem svetu. Poleg tega, pravi Jukić, sem imel pred nekaj meseci priložnost videti dokument, ki najjasneje zagovarja teritorialno integriteto in neodvisnost Jugoslavije in ki obenem odločno pledira za reforme v Jugoslaviji, ki bi pomirile narode Jugoslavije in s tem povečale njeno varnost napram Rusiji. "V luči vsega navedenega je za Hrvate, ki imajo zdrav razum, nujna samo ena politika vredna tega imena: ustvaritev skupne fronte z vsemi drugimi silami v Jugoslaviji, ki želijo in zahtevajo globoko preobrazbo Jugoslavije v svobodno in enakopravno skupnost vseh njenih narodov z največjim poudarkom na zagotavljanju vseh narodnih in političnih svoboščin, in skupno z njimi delati da se take spremembe dosežejo," ugotavlja Jukić. "Vodstvo hrvatskih komunistov je moralo doživeti svoj zlom, ker se ni povežalo s silami v drugih republikah, da bi s skupnimi naporji delali za preobrazbo Titovega režima v navedenem smislu."

Jukić nato ugotavlja, da sta se že Stjepan Radić in Vladko Maček popolnoma zavedala tega, da bi vsaka uporaba sile v hrvatsko - srbskih odnosih izzvala krvave borbe do iztrebitve, pa sta zato stalno poudarjala prednosti mirotnorane politike pred nečloveško in nasilno politiko. Nevarnost državljanske vojne med Hrvati in Srbi bo posebno narasla potem, ko bo Tito zginil z jugoslovanske politične scene. Z matematično gotovostjo lahko sklepamo, da bo med Titovimi nasledniki - 22 člani predsedništva federacije - kaj hitro prišlo do sporov in da bo vojska prevzela oblast. In ko bodo tudi tu izbruhnili spori, ne bo sile ki bi mogla preprečiti izbruh državljanske vojne, v katero se bodo vmešale tudi velike sile in udarile po naših narodih brez ozira ali so mladi ali stari, močni ali šibki, in razbili vse, kar je vrednega. Ako se ta spopad ne prepreči, bodo vsi narodi Jugoslavije, a

posebno Hrvati in Srbi, izgubili zgodovinsko priložnost, ki jo ne bodo nikdar več dobili, da gre do nacionalno kompaktni v novo obdobje evropske zgodovine. Pomiritev med jugoslovanskimi narodi jim bo zagotovila ogromne koristi v bodočnosti. Ako pa se to ne zgodi, potem bo preje ali kasneje prišlo na vrsto vprašanje Istre, ki je sedaj prvič v zgodovini v sklopu Hrvatske; slovenskega Primorja, ki je prvič v zgodovini združeno z drugimi slovenskimi kraji; nato Prekmurja, Medjumurja in Vojvodine. Hrvati bodo iskali zaveznitvo z Bolgari, proti Srbom, a Srbi zaveznitvo z Italijani proti Hrvatom.

(Bom sledilo)

AMERIKA PO VOLITVAH (Zaključek članka s strani 12)

protest proti nezaslišanemu obnašanju proti - vojnih demonstrantov med majskimi demonstracijami v Washingtonu in drugod; protest proti vsemu sovraštvu, ki je bruhalo iz ust ljudi, ki so imeli po vseh delih svoje obleke našite embleme "Ljubezen" in "Mir," protest proti vsem opolzkim napisom na washingtonskih palačah, proti zmerjanju delegatov na republikanski konvenciji, proti vsej po narnobnih dokumentih politiki kurji krvi, proti vsem opolzkim klicem, katerim so bile med kampanjo izpostavljene Nixonove ženske.

Bil pa je tudi glas protesta proti temu, da bi mogel biti načelni poštenjak kakršen je McGovern, še vnaprej "koristna budala" skrajnih levičarjev, protest proti "pseudaristokraciji," ki sicer glasno izpoveduje svojo "socialno filozofijo", noče pa nositi njenega bremena na lastnih ramah.

KAM ZDAJ AMERIKA?

Notranji nemir, ki je v ameriški družbi izbruhnul zaradi vietnamske vojne, bo zgodovina brezdvoma primerjala z onim, ki je razklal Ameriko pred sto leti v državljanski vojni. Izpraševanje vesti takrat in danes, je iskreno, globoko, javno in - brez primere.

Abraham Lincoln je smatral za svojo poglobitveno nalogo - rešiti unijo, federacijo, brez ozira na to, kaj bo za to potrebno in kakšna bo rešitev družbenih vprašanj, ki so sprožila bratomorno vojno. Richard Nixon seveda ni Lincoln, niti po obsegu in globini konflikta, ki ga mora rešiti, niti po obsegu in globini svoje filozofije, s katero ga rešuje. Toda z Lincolnom ga veže jasnost, s katero presoja svojo nalogo in odločnost, s katero jo rešuje, brez ozira na stranske, manj pomembne podrobnosti.

V predsedniški kampanji, se je Nixon naslonil predvsem na svoje pretekle dosežke. Volilci so jih ugodno ocenili, s tem pa tudi izrazili upanje, da bo Amerika v prihodnjih štirih letih uspešno reševala probleme moderne, tehnološke, po-industrijske družbe, da se bo odvrnila od nadaljnega sociološkega eksperimentiranja in da se bo, pod Nixonovim vodstvom, vrnila v zdravi konservativizem, naslonjen na osnovne ideje ameriške demokracije.

To, seveda, pa je pot v lepšo bodočnost.

DEMOKRATSKA JUGOSLAVIJA II. knjiga
Cena £2/\$5 pri BCM-IZVOR, LONDON WC1V 6XX.

TITO V MAKEDONIJI

Tito je bil od 7. do 10. novembra na obisku v Makedoniji. V Skopju se je 9. novembra pogovarjal z novinarji NOVE MAKEDONIJE, ki je objavila pogovor 17. novembra. Po divjih oktoberskih izjavah je bil Tito razmeroma pomirljiv. "Zaradi plitvičnih odmikov ne sekamo glav, pač pa takšne ljudi kratkoma lo onemogočamo," je dejal. Po njegovem mnenju se je "določena oblika tehnokratizma" pokazala tudi v Sloveniji in CK je obsodil vse te težnje. "Tehnokratske težnje niso daleč od separatizma in so prav zato kot pojav zelo nevarne." Pred vojno je bilo treba "bolj drastično" voditi bitko za monolitno partijo, toda "zdaj smo tako močni, imamo toliko osveženih kadrov, da lahko vse nujne spremembe v ZKJ in na drugih področjih družbe rešujemo mirno, brez dramatizacije. Hočem samo, da se ne zaletavamo. Seveda pa ljudje, ki so se pokazali za nesposobne na nekaterih mestih, morajo iti. Pri tem pa je treba ravnati pravilno in misliti na dostojanstvo človeka, ki odhaja."

Pogovor je nanese tudi na tuji tisk, ki da je vključen v sovražno propagando ter piše o čistkah, centralizmu, mali kulturni revoluciji, krizi jugoslovanskega federalizma, o tem, da demokracija drsi navzdol in da je Jugoslavija pred razpadom. Tito je dejal, da je tuja propaganda "posebno aktivna v sedanjem položaju. Napadajo nas, ker so, kot kaže, pričakovali drugačen razvoj v naši deželi. Mislili so, da se bo demokracija razvijala tako, da je dovoljeno vsakemu početi tisto, kar hoče. Očitno so pozabili, da ima naša samoupravna demokracija razredni značaj. Prepričani so bili, da bo Jugoslavija postopoma vse bolj drsela k Zahodu. Nekateri je zanesla tudi ta iluzija, da bo naša država razpadla. Sicer ne verjamem, da so lahko pričakovali, da se bomo vrnili k buržuaznemu sistemu. Mnogim je še zlasti napoti naše samoupravljanje in prav zdaj, ko smo začeli odločneje reševati zadeve v tem pogledu, so se aktivirali... Obtožujejo nas, da smo znova utesnili našo demokracijo, da se usmerjamo na trdo roko itd. Očitno je, da je njihova strategija do nas ostala nespremenjena... Vemo, kdo stoji za temi akcijami in kdo jih financira. Prav zato moramo biti budni, ne smemo se prepustiti iluziji, da nas bodo pustili pri miru. Prav zato mora vzporedno naraščati tudi naša obrambna moč," je povedal Tito NOVI MAKEDONIJI.

TITO O KOROŠKI

Na večerji v Skopju 10. novembra se je Tito v odgovoru na zdravico dotaknil tudi zunanje politike. Rekel je, da si je Jugoslavija "pridobila velikanski ugled na mednarodnem prizorišču" in je navzlic težavam uredila svoje odnose "skoraj z vsemi državami, izvzemši tistih nekaj, s katerimi bi prav tako radi imeli dobre stike." Čez mejo v Italijo hodijo "milijoni in milijoni ljudi," tako da "takorekoč meje niti ni. Tudi z Avstrijo smo želeli vse najboljše, z avstrijsko vlado smo navezali zelo dobre odnose. Žal pa so v Avstriji fašistični elementi, ki zdaj povzročajo hude skrbi ne samo našim manjšinam marveč Avstriji kot celoti. To obžalujemo, vendar ne

moremo dovoliti, da bi tisti, ki so v naši deželi prelili toliko krvi - in to so fašisti - tako ravnali z našimi manjšinami."

Tito je dejal, da imajo "dobre odnose" z vsemi socialističnimi državami. "Normalne odnose imajo tudi z Bolgarijo," toda ne morejo se strinjati, da Bolgari "stalno zanikajo obstoj makedonskega naroda. Res je, vodstvo pravi, da se s tem ne strinja, vendar bi bilo treba to odkrito povedati. Tam še vedno rovarijo... Vendar bi se morali Bolgari končno posloviti od raznih: utvar, zasnovanih na daljni preteklosti... S Sovjetsko zvezo imamo dobre odnose in veliko ekonomsko sodelovanje... Z evropskimi deželami, večjimi ali manjšimi, kakor tudi z ZDA imamo zelo dobre odnose," je rekel Tito v Skopju.

NOTA AVSTRIJI

Jugoslovanska vlada je znova izrazila "globoko zaskrbljenost zaradi nadaljevanja in intezivnosti protislovenske in protijugoslovanske kampanje" v Avstriji. Nota, ki jo je 8. novembra izročil vršilec dolžnosti zveznega sekretariata za zunanje zadeve Jakša Petrič avstrijskemu veleposlaniku v Beogradu, posebej opozarja na šovinistično dejavnost Heimadienst, ki si "prizadeva poglobiti nestrpnost med nemško govorečim prebivalstvom in slovensko narodnostno manjšino" in prisiliti avstrijsko vlado, naj ne izpolni obveznosti iz državne pogodbe in naj odvzame manjšini pravice. Vlada SFRJ zahteva, naj Avstrija prepove takšno dejavnost Heimadienst. Zakon o uvedbi dvojezičnih napisov je treba odločno uresničiti, čeprav je nezadosten. Nota poudarja "usmeritev Jugoslavije k dobrososedskim in prijateljskim stikom z Avstrijo." Jugoslovanska vlada pričakuje, da se bo vlada Avstrije lotila odločnih ukrepov za prenehanje kampanje in za uresničevanje obveznosti iz državne pogodbe. Če se položaj na Koroškem ne bo izboljšal, bo jugoslovanska vlada "prisiljena storiti tudi druge korake" za uresničitev pravic manjšine, "vštevši obravnavanje tega vprašanja pri mednarodnih forumih."

KOROŠCI V JUGOSLAVIJI

Delegacija koroških Slovencev pod vodstvom predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joška Tischlerja in predsednika Zveze slovenskih organizacij dr. Francija Zwitterja je obiskala Jugoslavijo in seznanila uradne kroge s položajem na Koroškem in s problemi, s katerimi je soočena zavoljo gonje, ki jo vodijo šovinistične in neonacistične sile. Delegacijo so 16. novembra sprejeli v Ljubljani najvišji predstavniki SR Slovenije, 17. novembra pa jo je v Beogradu sprejel predsednik zvezne vlade Džemal Bijedić, ki je poudaril, da bo jugoslovanska vlada tudi v prihodnje odločno podpirala slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji v njenih upravičenih zahtevah.

USTREZNA IZOBRAZBA

Uresničevanje stališč iz oktoberskega pisma Tita in izvršnega biroja ZKJ je bilo glavni predmet razprav po vsej Jugoslaviji tudi še v novembru. Kako daleč so prišli, kaže dróbnó poročilo v DELU 9. novembra o razširjeni seji izvršnega odbora občinske konference Socialistične zveze Maribor. Na tej seji je "član odbora Slavko Zakršnik dejal, da so v Agrokombinatu Maribor nekatere osebe nedotakljive na svojih stolčkih, čeprav nimajo

ustrezne izobrazbe. V vsej vodilni garnituri ni niti enega člana Zveze komunistov."

Pismo je sredi meseca doseglo tudi šport. Sekretar izvršnega biroja predsedstva ZKJ Stane Dolanc, ki s svojo zamaščeno postavo ponazarja, kam pripelje človeka zanemarjanje športa in fizične kulture, je 17. novembra dal intervju časopisu SPORTSKE NOVOSTI, v katerem obsoja negativne pojave v športu in poučuje, da se morajo komunisti zavzeti za športna društva, da bi jih usmerili v izvrševanje nalog iz pisma. Nogometna zveza Jugoslavije je pohitela in je že 18. novembra sprejela tozadevne sklepe.

POLJOBANKA

Zaradi grabeža \$1,8 milijona sta bila Milivoje Kojić in Moric Elazar 16. novembra obsojena na po 20 let ječe. Proces, ki se je začel 5. oktobra in se je po pričevanju, ki je bremenilo generalnega direktorja Kmetijske banke Boška Toneva, pogreznil v temo, se je končal z neverjetno strogo kaznijo za oba obtoženca. Najvišja normalna kazen po jugoslovanskem zakonu je 15 let ječe, a 20 let je kazen le za izjemne primere, navadno za tiste, ki so najprej obsojeni na smrt in nato pomiloščeni. Kojić in Elazar sta bila obsojena, ker sta Miroslavu Milinu in Nikolasu Elazarju, posrednikoma iz tujine, izročila menice v vrednosti \$1,8 milijona kot provizijo za posredništvo pri Banque d'Indochine v Parizu, ki je Poljobanki odobrila kredit \$30 milijonov. Na razpravi je prišlo na dan, da je bil kredit blagovni in zato provizija ni bila potrebna. Ker Poljobanka blagovnega kredita ni mogla uporabiti, je pogodbo odpovedala. Obtoženca sta trdila, da je Tonev zahteval, da odpovedo pogodbo tudi posrednikoma, čeprav ju je pogodba obvezovala, da provizijo vrmeta. Ker so pogodbo odpovedali, sta provizijo obdržala. Obtoženca sta tudi trdila, da sta izročila menice za skoraj dva milijona dolarjev po naročilu Toneva, ki je naslednjega večera v Beogradu priredil gostijo za posrednika, da bi proslavili kupčijo. Obtoženca sta še v sklepnih govorih pred beograjskim okrožnim sodiščem trdila, da je vse niti držal Tonev v svojih rokah.

Jugoslovanska kmetijska banka ali Poljobanka, kot ji pravijo, se ob izgubi \$1,8 milijona ni razburjala. Afera je prišla na dan že v začetku leta, a na redni skupščini banke 20. aprila v Beogradu izgube niso niti omenili. Pritoževali so se le, da je banka lani in letos poslovala v neugodnih pogojih restriktivne kreditno - monetarne politike.

Komunisti v banki so se spopadli z neprijetno nalogo, da razčistijo partijsko odgovornost. Prvi partijski sestanek je bil v Beogradu že 10. novembra in se je končal brez zaključka. Šele po 30 urah razpravljanja so na petem sestanku 22. novembra sprejeli sklepe. Generalni direktor Boško Tonev in nekaj drugih vodilnih uslužbencev banke je bilo kaznovanih s partijskim opominom. Tonev je protestno zapustil sestanek. Glasovanje za opomin ali izključitev je bilo javno, čeprav je predstavnik mestnega komiteja ZK Beograda predlagal tajno glasovanje. Da bi odtehtali svojo popustljivost proti tovarišem, so komunisti priporočili, naj banka odslovi dva nižja uslužbenca - nepartijca, ki sta po nalogu direktorjev - partijcev pripravila menice.

Ob robu

V Jugoslaviji se bahajo, da bodo letos prvič po mnogih letih imeli kolosalen višek v zunanje plačilni bilanci. Človek bi mislil, da so zadeli tombolo. Toda katera država se more bahati s takim viškom, ako ima dve in pol milijardi dolarjev dolga na Zahodu? Namesto da bi Tito kot poštenjak nakaj ukrenil v tem smislu, gre raje s kapo v roki v Moskvo v upanju, da bodo na Zahodu pohiteli z odpisovanjem njegovih dolgov. V svojem intervjuju z BBC televizijo pred obiskom angleške kraljice v Jugoslaviji je Tito ta kolosalen dolg na Zahodu odpravil z zamahom roke, češ naša dežela je bogata.

Dežela je morda bogata, toda režimske avanture so preprečile razvoj tega bogastva in pognale na delo v zahodno Evropo skoro en milijon Jugoslovancev. Komunistična partija Italije recimo vodi strahovito kampanjo proti italijanski vladi (in preteklim vladam), češ v državni blagajni imate ogromna devizna sredstva, emigracija Italijanov pa se kljub temu stopnjuje. Pri tem seveda taktično pozabi, da je Italija članica evropske gospodarske skupnosti, v kateri se državljani lahko svobodno gibljejo iz ene države v drugo - in zaposlujejo. Kar je torej v komunističnih očeh greh v Italiji - je zmagoslavje v Jugoslaviji.

Med Italijo in Jugoslavijo imamo - z ozirom na komunistično propagando - še eno paralelo: zaposlitev in plače. Medtem ko komunistična partija Italije stalno podžiga štrajke "per le rivendicazioni dei lavoratori," jugoslovanska Zveza Komunistov - v imenu delavskega razreda - seka delavcem plače. S 1. januarjem 1973 bodo skoro enemu milijonu jugoslovanskih delavcev znižali plače na 90 odstotkov plače, ki so jo prejeli 1. 1971 - odn. na 75 odstotkov plače, ki so jo prejeli letos. Služba družbenega knjigovodstva je zaradi dolgov blokirala žiro račune preko tisočem podjetij v Srbiji, kakim petstotim na Hrvaškem in stotinam drugih po ostalih republikah, vključno v Sloveniji. Da bi povrnili dolgove, ki so jih podjetja napravila, v glavnem da bi dala svojim delavcem dostojne plače z ozirom na stalno naraščajoče cene, bodo morali sedaj vsi, ki so zaposleni v teh podjetjih, sprejeti to monumentalno znižanje svojih plač. Ker druge zaposlitve ni, se bodo morali ali udati v svojo usodo ali pa emigrirati - če jim bo to uspelo. Precej let je veljala doma parola, da je emigracija najboljši način, da se znebijo "viška delovne sile" - češ da je delo zagantirano po ustavi (menda tudi na tujem!), toda od kar so se med jugoslovanskimi delavci v zahodni Evropi začeli širiti "slabi vplivi," je postalo nadaljevanje take politike vprašljivo. Nekaj delavcev, ki so zunaj javno povedali, kaj mislijo o titovščini, so zaprli ko so prišli domov na počitnice, toda stvar postaja tako resna, da bi bilo treba odpreti koncentracijska taborišča za vse, ki godrnjajo. A teh bo preko pol milijona v Srbiji, nekaj stotisoč na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini, 65.000 v Sloveniji, 50.000 v Makedoniji in 23.000 v Črni gori.

Vesele praznike tovariši!

IVAN STANIČ

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "DANIELA,"

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051

HOTEL "BLED,"

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tibertino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma štev. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno pošto nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan